



**Extra košík** JÁN ŠTIAVNICKÝ Bolo to ešte v časoch, keď v dedine Lacková robili v každom dome košíky. Veľké, stredné i malé, podľa toho, aké si priekupníci z Hažlína pri Bardejove objednali. Hotové košíky odvážali potom na vozoch do Poľska,



Ruska, ba ešte aj ďalej. Košíkari z Lackovej košíky zriedkakedy predávali a ešte zriedkavejšie sa stávalo, aby niekto prišiel do dediny po košík.

Raz sa však predsa stalo, že kupec zaklopal na dvere najlepšieho lackovského košíkára, mrzáka Vasila Sivufu.

„Ďalej!“ zavolať Vasil a zdvihol hlavu od roboty.

Dvere sa otvorili a do izby vošiel chlap oblečený v mestských šatách. Zložil si z hlavy klobúk a pozdravil:

„Dobrého zdravia, majster!“

„Podobne,“ prikývol Vasil a hlavou ukázal na nízku stoličku. „Sadnite si u mňa, aby ste mi neodniesli spánok.“

„Najprv sa opýtam, či som dobre trafil,“ usmial sa chlap. „Vy ste Vasil Sivuf, košíkar, o ktorom preskočil chýr až do Poľska?“

„Meno je moje,“ odpovedal skromne Vasil, „a chýry roznášajú ľudia. Na ich jazykoch záleží, či sú dobré alebo zlé.“

„Dobré, dobré,“ sadal si chlap na ponúknutú stoličku a chvíľu pozeral, ako Vasil zaplieta prútik do nehotového košíka. „Rád by som si od vás kúpil košík. Predáte?“ spýtal sa po chvíli.

„Všetky som sľúbil Jakubovi z Hažlína,“ povedal Vasil.

„Ani jeden?“

„No,“ povedal po krátkom rozmýšľaní Vasil, „na jednom košíku svet nestojí. Vyberte si niektorý a poľahky sa zjednáme.“

Chlap prešiel očami po hotových košíkoch, niektoré aj nadvihol, poťažkal v rukách, ale znova položil nazad na pôvodné miesto.

„Nepáčia sa vám?“ pozrel Vasil na zvláštneho kupca. Ešte sa mu nestalo, aby niekto ohrdil jeho košíky, a tento tu vyberá, akoby to boli zhnité hrušky.

„Páčia,“ usmial sa chlap a naklonil sa



k Vasilovi. „Lenže ja chcem kúpiť niečo extra.“

„Extra?“

„Predstavte si,“ polohlasne vykladal chlap, „že v tom košíku chcem niečo odnieť, ale tak, aby to nikto nevidel.“

„Lahká pomoc! Zakryjete to plachietkou, laktom ju pridržíte a môžete v košíku odnieť aj pol vreca zlatých peňazí.“

„Je tu jeden háčik.“

„Aký?“

„To, čo bude v košíku, nesmie zbadať ani taký človek, ktorý by košík dôkladne prezeral.“

„Už viem, odkiaľ vietor fúka!“ usmial sa Vasil. „Potrebujete košík pre pašeráka cez hranice?“

„Povedzme,“ neurčito odpovedal chlap.

„Také som robil,“ pochválil sa Vasil. „S dvojitým dnom. Hore ležala ledačina, medzi dnami pašovaný tovar. Lenže financi také poznajú.“

„Škoda,“ utrúsil chlap.

„Hja,“ prehol prútik Vasil, „i dobrý figeľ raz musí zomrieť. Čo by ste chceli v takom košíku prenášať?“

Kupec dlho mlčal, rozmýšľal, či sa môže s takým tajomstvom košíkárovi zdôveriť, ale nakoniec povedal:

„Žiadne veľké veci... papiere. Povedzme, z dediny do mesta na poštu. Žandári sú na všetko zvedaví. Prehrabú košíky, a keď sa im niečo nepáči, zoberú. A to práve nechcem.“

„Niečo by som vymyslel,“ počúchal si Vasil čelo.

„Dokedy?“

„Do týždňa.“

„Zaplatím dobre,“ povedal kupec a rozlúčil sa.

Vasil po chlapovom odchode začal rozmýšľať, ale na nič múdre nevedel prísť. Keby skrýšu urobil v rúčke, bola by veľmi hrubá a každý by to zbadal. Keď dvojitú dno

poznajú financi, musia o tom vedieť aj žandári. No ešte sú tu boky na košíku, uvažoval košíkar a prstami prešiel po nedokončenom štrikovancovi.

Zaránky nasledujúceho dňa sa Vasil pripravil plietť nový košík. Mal to byť nevelký štrikovanec, ktorý mohla poľahky niesť i žena. Najprv vybral tie najtenšie a najohybnéjšie prúťky. Potom urobil dno. Keď začal z neho dvíhať bočné steny, v polovici ich rozdvojil. Hore steny opäť spojil, len pod rúčkami nechal otvor, cez ktorý sa dala skrýša naplniť. Hotový košík položil k rovnakému štrikovancovi s jednou stenou a dlho sa na ne pozeral.

„Sú ako vajcia od jednej sličky,“ povedal spokojne a čakal, kedy sa kupec vráti.

Sotva chlap po týždni prišiel ku košíkárovi, už sa spýtal:

„Je košík hotový?“

„Až dva,“ s vážnou tvárou riekol Vasil. „Tamhľa stoja na prípecku. Vyberte si, ktorý chcete.“

Kupec podišiel ku košíku, zobral ho do rúk, poobzeral zo všetkých strán a povedal:

„Ale veď je to celkom obyčajný košík.“

„A druhý?“

Kupec si prezrel aj druhý košík a sklamané ho položil na pôvodné miesto.

„Aj ten mi je nanič,“ zahundral.

„Podajte mi ho,“ natiahol ruky Vasil.

„Ešte k nemu niečo prirobíte?“

„Netreba.“

Vasil si oprel košík o kolená a ukázal kupcovi, kde sú otvory. Poľahky cez ne pretisol do skrýše starý kalendár, otvor pritlačil, zaklinil koncom prútika a poťažkal v ruke.

„No, čo poviete?“ opýtal sa.

„Vy ste hotový kúzelník!“ zvolal kupec a natiahol ruku za košíkom. „Beriem si ho. Akú má cenu?“

„Ešte nijakú,“ povedal Vasil a ukázal kupcovi na stoličku. „Musím vedieť, do akých rúk sa dostane. V dobrých môže urobiť veľa dobrého, v zlých by mohol vťahnuť do nešťastia veľa ľudí. A to nechcem! Radšej košík hodím do ohňa, nech zhorí.“

„Potrebuje ho jeden človek,“ povedal kupec, „ktorý žije na poľskej strane, v Poronine. Celý život bojuje za to, aby robotnému ľudu bolo dobre. Cár ho vyhnan z Ruska, ale on sa nevzdáva. Píše priateľom listy, posiela im noviny a takto pripravuje novú revolúciu.“

„Proti pánom?“

„Proti pánom,“ prisvedčil kupec. „Vedia

to i poľskí žandári, preto musí listy posielat' vždy z iného mesta. Jeho žena ich odnáša z domu, lenže v poslednom čase jej žandári nedajú pokoj. Prezerajú všetko, čo nesie. Verím, že v takom košíku, ako ste urobili vy, nikdy nič nenájdu.“

„Keď nájdu,“ sľuboval Vasil, „urobím iný. Zasa s novou skrýšou.“

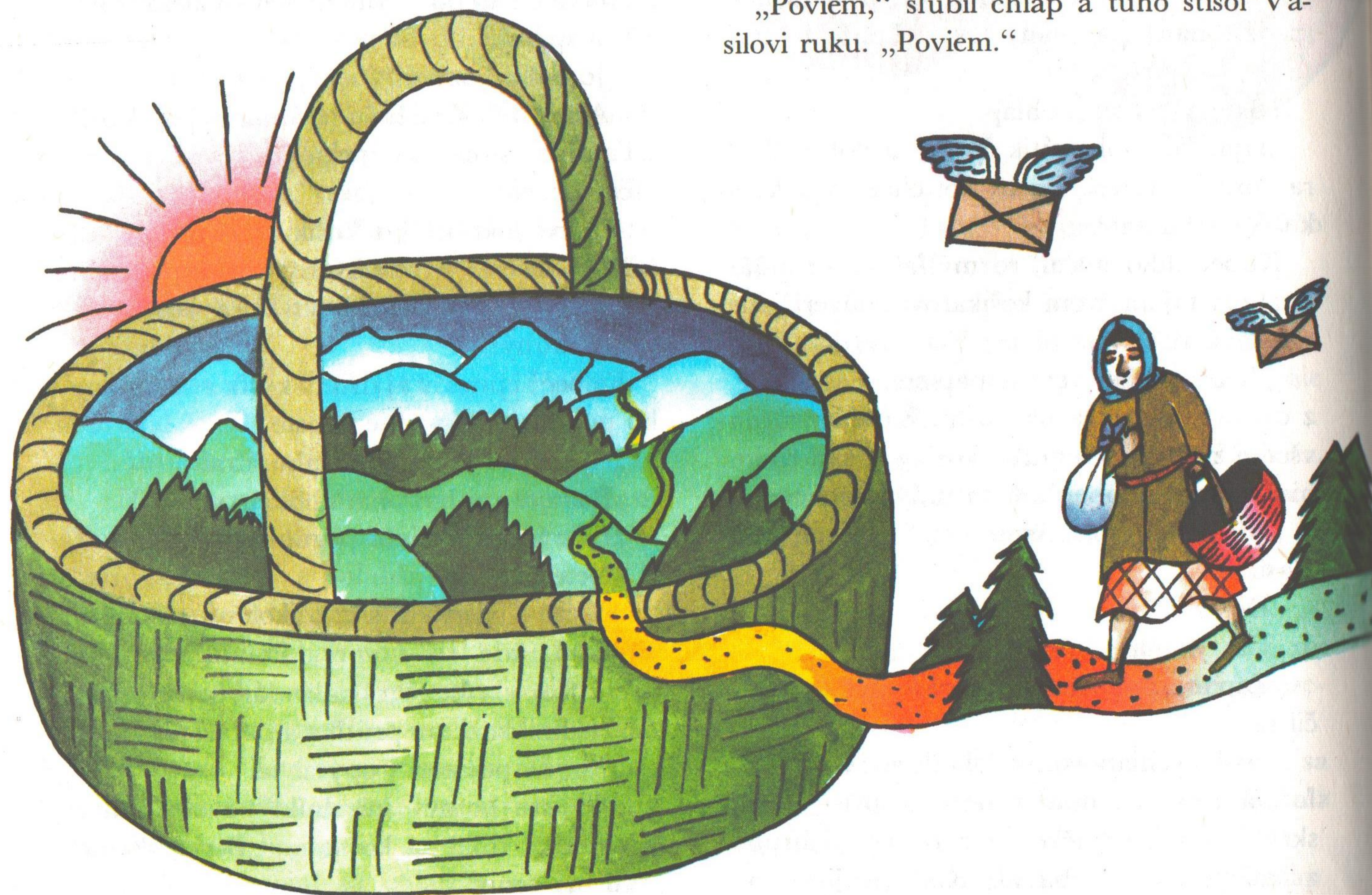
„Teda mi ho predáte?“ zdvihol sa kupec zo stoličky a vyťahoval peňaženku.

„Počkajte!“ zadíval sa košíkár do chlapovej tváre. „Ako sa volá ten človek, čo chce robiť revolúciu proti pánom?“

„Uľjanov.“

„Povedzte mu,“ povedal trochu roztraseným hlasom košíkár Vasil, „že mu ten extra košík darujem.“

„Poviem,“ sľúbil chlap a tuho stisol Vasilovi ruku. „Poviem.“



## Februárová

JÁN TURAN

Aj vtedy, aj v ten február  
treskúce mrazy boli.  
Ďaleko ešte bola jar,  
jar tovární i polí.

Snežilo husto na Prahu,  
snežilo na Hradčany.  
Ľud zbrane mal i odvahu  
a báli sa ho páni.

Na Staromestskom námestí  
ľudové milície.  
Nebudú viacej bedári  
pokorne kloniť šije!

Gottwaldov spravodlivý hlas  
sa vznášal nad Hradčanmi:  
Preč s fabrikantmi, prišiel čas!  
My zúčtujeme s pánmí!

Aj vtedy, aj v ten február  
treskúce mrazy boli,  
a zrazu blízko bola jar,  
jar tovární i polí.



# Rozprávka o daždniku

DANIEL HEVIER

Kto to stojí opustený v kúte? Kto je to celý čierny, akoby nosil smútok, a utrápene vzdychá:

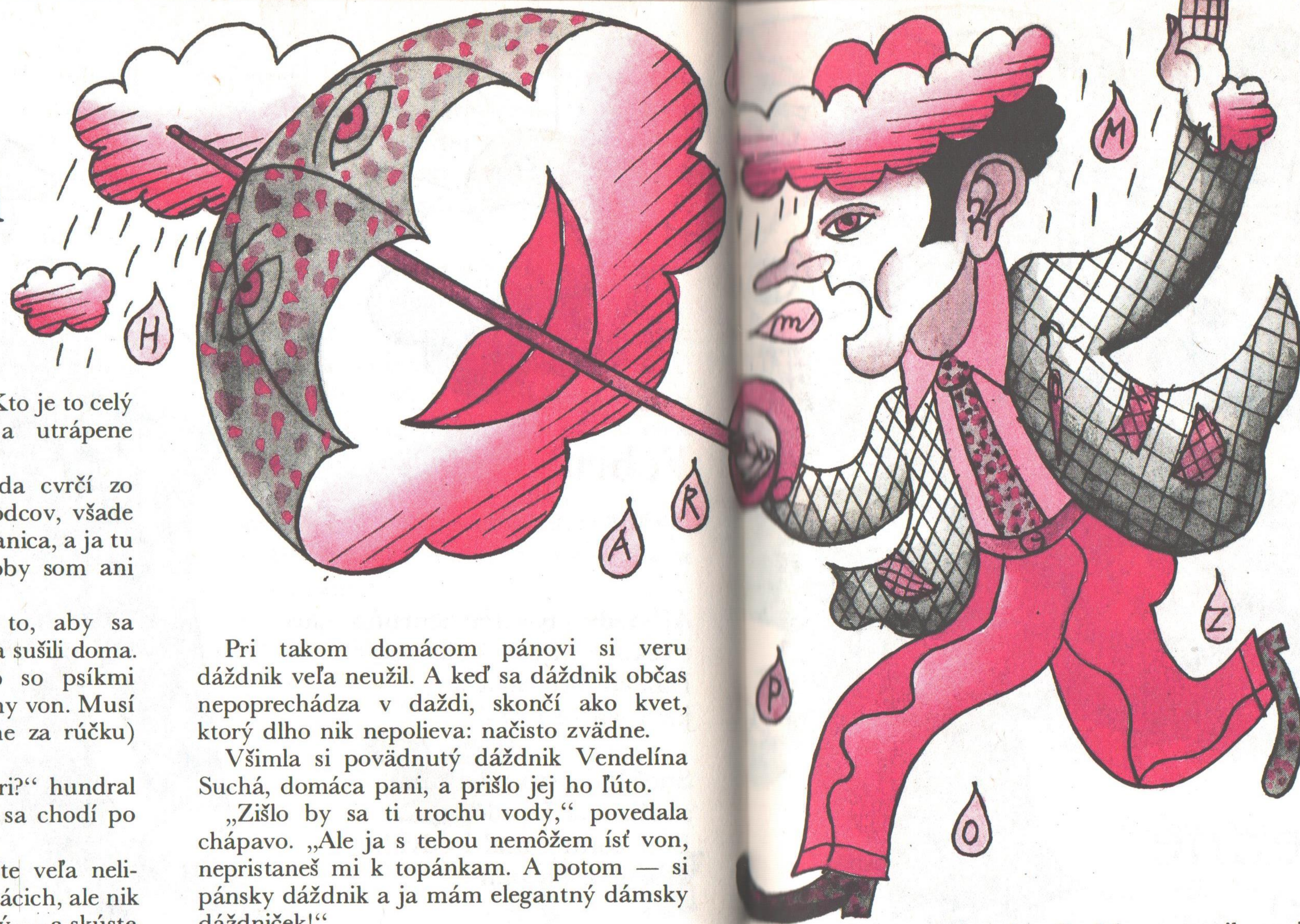
„Vonku tak krásne prší, voda cvrčí zo striech, vystrekuje spod nôh chodcov, všade je nádherná čvachtanica a člapkanica, a ja tu trčím doma, celkom suchý, akoby som ani nebol daždník, ale suchotník!“

Veru tak, daždníky sú na to, aby sa prechádzali po daždi, a nie aby sa sušili doma. Lenže s daždníkmi je to ako so psíkmi a malými deťmi — nesmú ísť samy von. Musí ich niekto vziať za ruku (vlastne za rúčku) a prechádzať sa s nimi.

„Prečo sú tí ľudia takí suchári?“ hundral daždník. „Nevedia, že najlepšie sa chodí po uliciach, keď prší!“

A daždník toho pohovoril ešte veľa nelihotivého na adresu svojich domácich, ale nik ho nepočul, pretože bol zatvorený — a skúste vy rozprávať so zatvorenými ústami. Daždníky počuť hovoriť iba v daždi, keď na ne dopadajú dažďové kvapky. Ťuk-člap, člup-ťap, každá dopadnutá dažďová kvapka je jedno slovíčko a kto rozumie dažďu a daždníkom, môže si všeličo zaujímavé vypočuť.

Lenže pán Vendelín Suchý, tak sa volal majiteľ čierneho daždníka, nerozumel dažďu a daždníkom ani za mačny mak. Keď sa obloha čo len trochu zatiahla, bežal domov. Už od dverí skočil do teplých papúč, zakrútil sa do županu a šúchal si radostne ruky: „Hohohó, ale som ušiel tomu dažďu v poslednej chvíli, hohohó! Teraz by ma nik nedostal von ani za celý svet!“



Pri takom domácom pánovi si veru daždník veľa neužil. A keď sa daždník občas nepoprechádza v daždi, skončí ako kvet, ktorý dlho nik nepolieva: načisto zvädne.

Všimla si povädnutý daždník Vendelína Suchá, domáca pani, a prišlo jej ho ľúto.

„Zišlo by sa ti trochu vody,“ povedala chápavo. „Ale ja s tebou nemôžem ísť von, nepristaneš mi k topánkam. A potom — si pánsky daždník a ja mám elegantný dámsky daždníček!“

Zbadala utrápený daždník Vendulka Suchá, dcérka domáceho pána a domácej panej, a ulútosťilo sa jej ho:

„Veľmi rada by som sa s tebou šla prejsť, ale nemôžem, si ťažký a veľký, neudržala by som ťa. Ešte by si so mnou uletel ako v tej knižke o tom dievčatku, akože sa len volalo...“

A Vendulka odskackala do svojej izby, aby sa pozrela, ako sa volalo to dievčatko s lietajúcim daždníkom, a na daždník zabudla.

Jedného dňa však domáci pán zistil, že zabudol hodiť do poštovej schránky jeden veľmi dôležitý list. Našťastie schránka stála hneď za rohom a nanešťastie vtedy začalo pršať.

Znechutený pán Suchý roztvoril svoj čierny daždník a vyšiel z domu.

Páni moji! To bolo čosi! Keď daždník zacítil svieži vzduch prevoňaný čerstvou dažďovou vodou, od radosti až tak poskočil pánovi Suchému v ruke.

„Nonono!“ zašomral pán Suchý a pevne stisol rúčku daždníka.

A vtedy sa stalo niečo neobyčajné. Niekedy stačí, aby ste niekomu podali prst, a vezme vám celú ruku. A niekedy stačí, aby ste niekomu podali ruku — a vezme vás celého! Ako teraz. Daždník pevne stisol dlaň pána Suchého a už ju nepustil. Teraz už nedržal pán Suchý daždník, ale daždník držal za ruku jeho a viedol ho, kam chcel on.

„Čo sa to robí?“ začudoval sa pán Suchý. Najprv sa začudoval, potom nahneval, potom znepokojil a nakoniec dostal strach.

„Veď je to únos! Uniesol ma môj vlastný daždník a teraz so mnou ide ktoviekam!“

Pán Suchý horúčkovite rozmýšľal, čo robiť. „Zavolám pomoc! Nie, nie, len nijaký škandál. Taký vážený človek, ako som ja, nemôže si dovoliť budiť verejné pohoršenie. A čo keby som dôverne požiadal o pomoc dopravného strážnika. Hm, istotne by si pomyslel, že som blázon. Nie, ešte vyčkám, možno sa ten môj strelený daždník nakoniec unaví a potom ho pokojne odvediem domov!“

Lenže daždník sa veru len tak ľahko nemienil unaviť. Vliekol úbohého pána Suchého z ulice do ulice, spod jedného odkvapu pod ďalší odkvap, širokými námestiami i zmáčaným parkom. Veselo plával nad zvesenou a skormútenou hlavou pána Suchého a cítil sa v siedmom nebi! Dopadali naň dažďové kvapky a tak sa rozhovoril:

„Haló, pán Suchý? Ste tam? Pravdaže, ste tam podo mnou, to je práma prechádzka, čo poviete?“

Pán Vendelín Suchý nepovedal nič, pretože si myslel, že má halucinácie. Nedokázal si nijako predstaviť, že by aj daždníky mohli hovoriť.

Nehnevajte sa, pán Suchý, že som vás vytiahol do dažďa, ale už som to potreboval. Ešte týždeň doma — a bol by som načisto zvädol. A poviem vám pravdu, vám tiež táto prechádzka v daždi prospeje. V poslednom čase ste boli taký ustarostený a bledý...“

Pán Vendelín Suchý sa započúval do dažďových kvapiek a pomaličky začal rozumieť daždníkovej reči.

Domov sa vrátil až o tri hodiny.

„Kde si bol tak dlho, tatko?“ spýtala sa malá Vendulka Suchá zvedavo.

„Vypočuť si jednu dažďovú rozprávku,“ odvetil tajuplne pán Suchý a potom začal Vendulke rozprávať:

„Kto to stojí opustený v kúte? Kto je to celý čierny, akoby nosil smútok...“

JOZEF PAVLOVIČ

## Krá-krá

Vrana kráka:  
„Už sa zmráka,  
zas bude noc  
krááásna ako vrana  
kraaaľovať až  
do bieleho rána.“

## Stavbár stehlík

Povedal si  
stehlíček:  
„Spravím si dom  
z tehličiek!“

Ťažká práca.  
Nešla mu.  
Je zvyknutý  
na slamu.

## Posledný pozdrav

Sniečko sa s deťmi  
spoza hory lúči,  
posiela im pozdrav  
po poslednom lúči:

„Deťúrence milé,  
vyspíte sa rúce,  
prebudia vás ráno  
moje zlaté lúče!“



## Kamenné srdiečko

MAROŠ PARAJKA

Malá Janka sa túla svetom. Už si tyká s mnohými cestami, ale tá, po ktorej jej prichodí ísť dnes, je veľmi zlá. Stále jej hádže pod nohy kamene. Práve sa o jeden potkla:

„Prepáč mi, prosím, nekopla som náročky. Som unavená, ledva vlečiem nohy za sebou.“

„Ó, nehnevám sa,“ odvetil kameň. „Ostatne, ani som to necítil. Som kameň Žulko Iskráčik. A ty si kto?“

„Janka. Kto ma má rád, hovorí mi len Ja. Ale ja nechcem, aby ma mal dakto rád. Keď odídem, ostane potom nešťast-

ný. A ja by som chcela, aby všetci boli šťastní, veď nemám kamenné srdce.“

„O mňa sa nemusíš báť,“ zahundral Žulko. „Ja som tvrdý. Taký tvrdý, že sa ma nešťastie nemôže ani dotknúť. A o kamennom srdci viem svoje.“

„To som naozaj rada,“ potešila sa Janka a pohladila ho. Kameňom preskočila iskra.

„Ak chceš, budeme kamaráti,“ navrhol dievčatku kameň. Potom sa začal kotúľať. Uprostred cesty zostával za ním hladký chodníček. Dievčatku sa hneď kráčalo lepšie. Lenže kameň sa pri jej nohách otlkal, odieral, bol čoraz menší a menší. Keď došli na koniec cesty, zostalo z neho len malé pootlíkané srdiečko. Janka ho vzala do dlane a srdiečko zašepkalo:

„Neopustím ťa nikdy.“

A srdiečko svoje slovo dodržalo. Dodnes visí svojej malej kamarátke na krku.

## Zábavôčka, psina

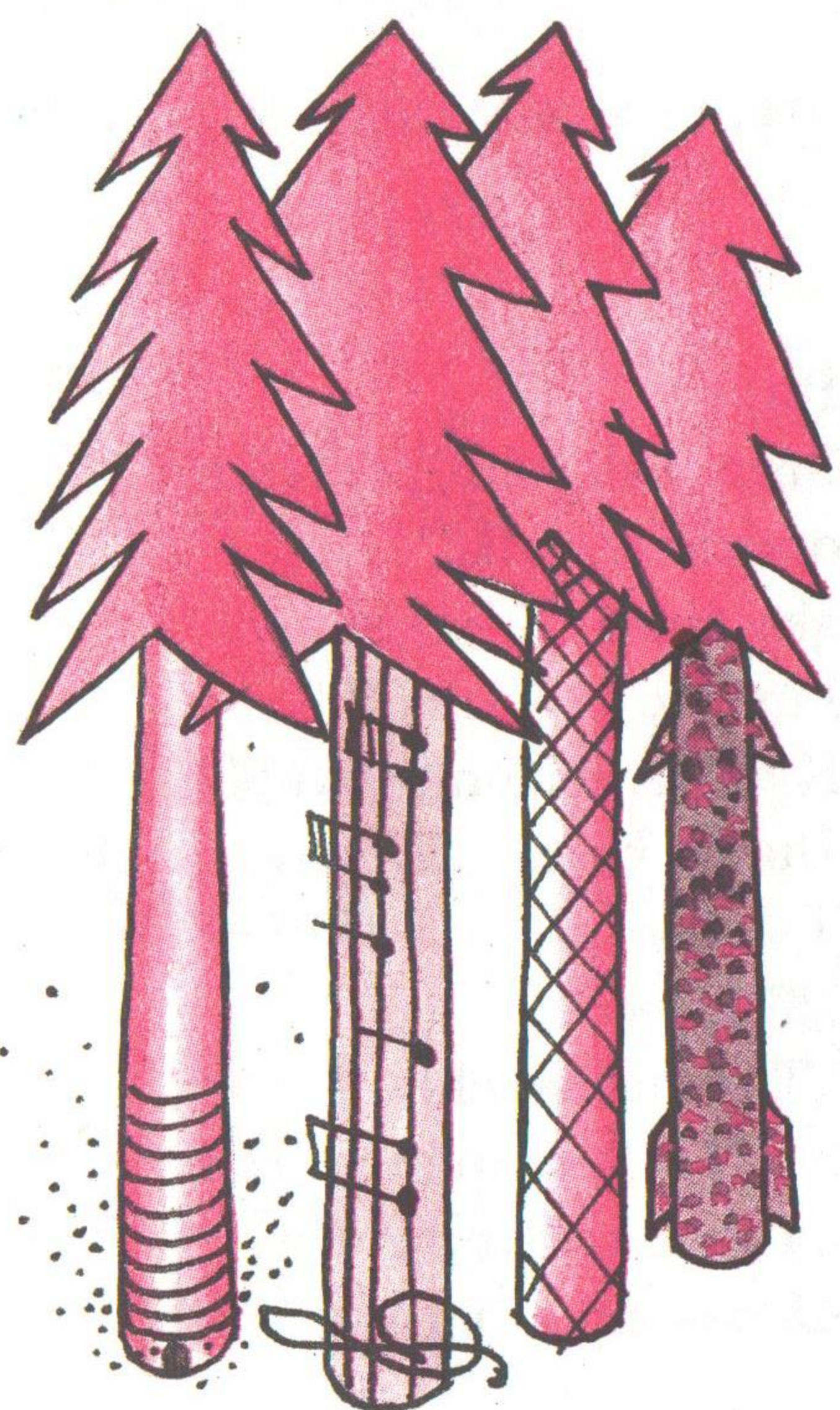
ŠTEFAN MORAVČÍK

Pst!  
Snehuliak nám predvádza  
osvedčený trik,  
ako zmiznúť bez stopy.  
Fíha, to je kúzelník!  
Kým sa celkom roztopí,  
Dunčo breše: „Brechy, brech!“  
Tak čo?  
„Tak nič.“  
„Tak zlez, sneh!  
Nech zelený máme breh,  
na tom brehu púpavy,  
už nás zima nebaví!“

Na jar — to je iná  
zábavôčka, psina!



# Zemi sa sníva, čo sa splní



## Zlaté vajce

FRANTIŠEK NECHVÁTAL

Šiel strýc dolu Rajcom  
s veľkým zlatým vajcom.

Bakulienka malá  
v ruke mu priam hrala.

„Strýčko, kam s tým vajcom?“  
„Hore-dolu Rajcom.

Vypustím ho v diali,  
nech sa gúľa, valí.

Nech sa rozkotúľa  
smiechom zemeguľa!“

Prel. ŠTEFAN MORAVČÍK

## Večer na Hrade

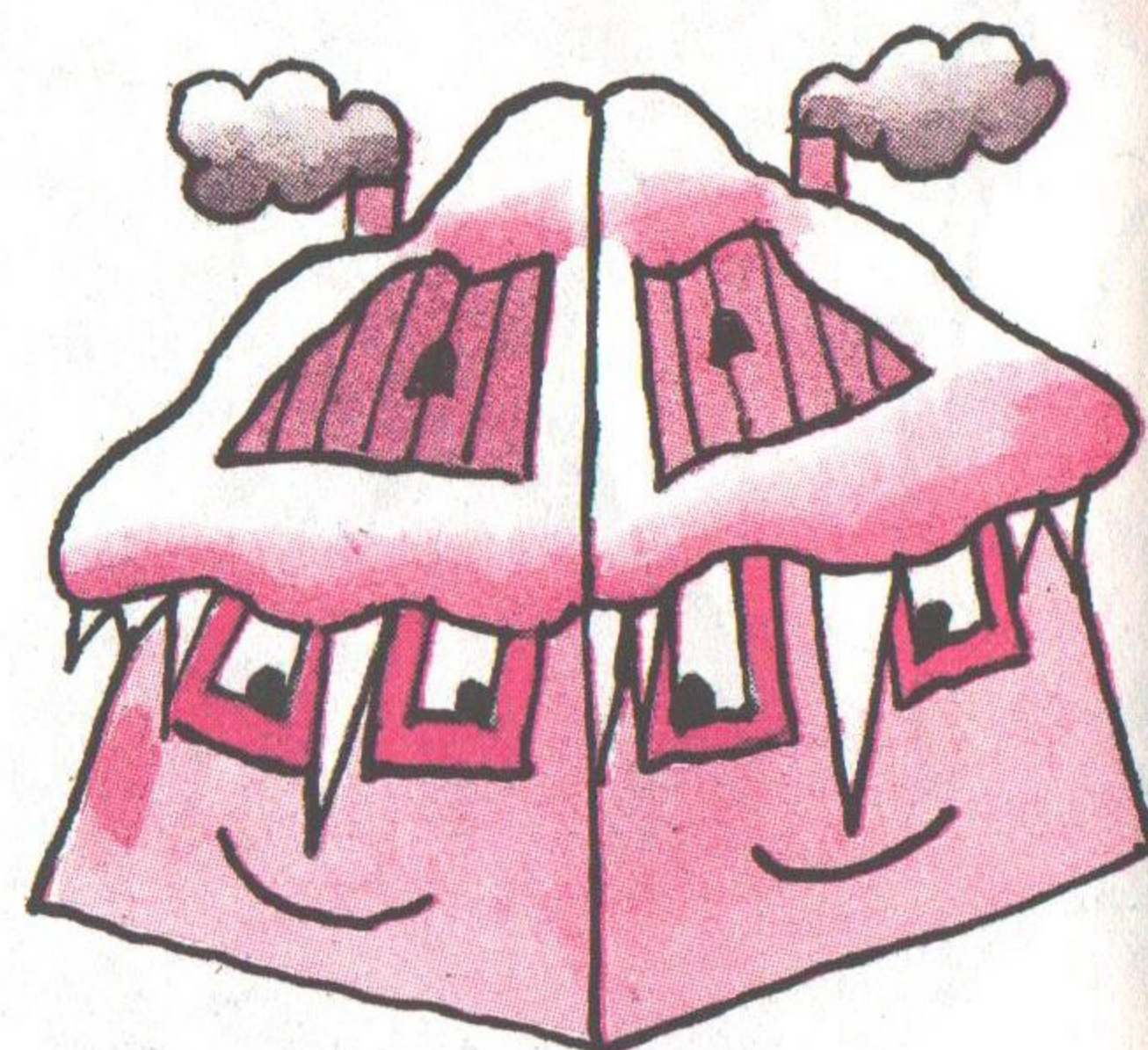
JIŘÍ ŽÁČEK

Svätovítsky chrám  
je les, v ktorom bzučí  
skrytá včela.  
Je to hudba,  
ktorá skamenela.  
Je to hviezdna loď, čo mieri  
ku hviezdám.

A kto sa k tým hviezdám vypraví?  
Len tí, čo sú  
večne zvedaví.

Prel. E. ŠMELKO

10



## Alešovská zima

MIROSLAV FLORIAN

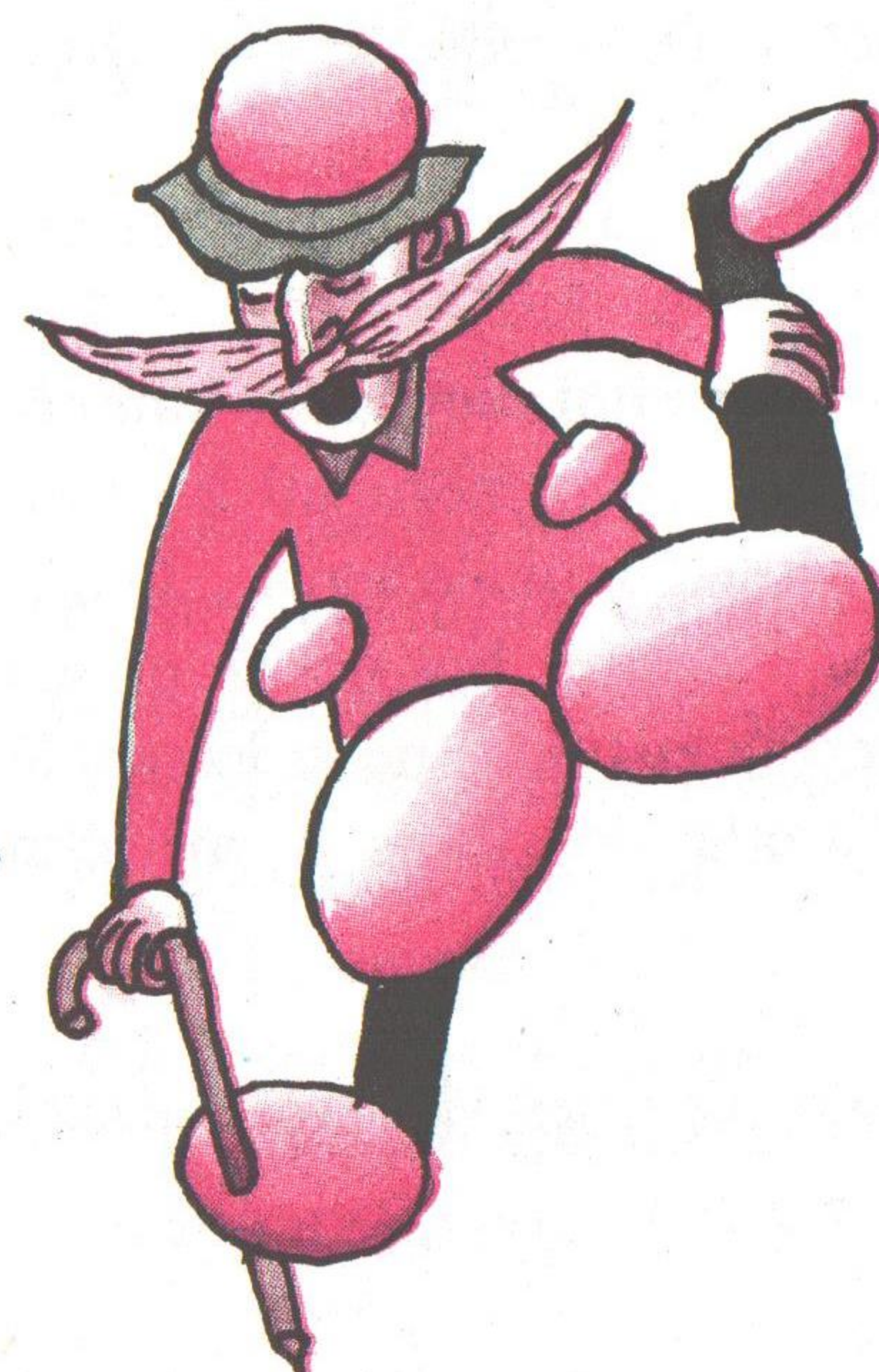
December. Chalupy sa chúlia,  
po samú strechu zaviate.  
Očami za pcestným gúľa  
dobrácke psisko huňaté.

Ticho je ako po vymretí.  
Zacengal zvonček? Bol to smiech?  
Záprah staručkých saní letí,  
koníky dychčia, vrzdí sneh.

A starý kočiš drieme v huni  
a s baranicou do čela.  
Zemi sa sníva, čo sa splní,  
skôr než si oči pretrela.

Je súmrak. Vzduchom poletuje  
páperie hebké kolo dvier,  
okolo okien, pekne tu je  
a v každom okne svetlo — mier.

Prel. JOZEF MIHALKOVIČ



## Vesmír

JOSEF PETERKA

Vesmír je všetko dokola,  
okolo teba i v tebe dnu.

Postielka, mama, hviezda, tma  
i tvoje ruky patria mu.

„Čo robí vesmír?“ Rastie preč,  
inak s ním vôbec nie je reč.

„Prečo ho nepočuť, keď rastie?“  
Je ďalej, ako siaha ľudské šťastie.

„A ktorým smerom rastie?“ Priekom.  
S nami. K nám, kým si zvedavčekom.

Prel. JOZEF MIHALKOVIČ

## Zima

VLADIMÍR HOLAN

Keď som bol malý, snežievalo  
vo dne i v noci, dnes len málo;

keď udrel mráz a skvel sa ľad,  
vtáčiky trápil chlad a hlad.

Mamička to tak nenechala,  
hrudu loja vždy pre ne mala,

priviazala ju o haluz —  
ozval sa čvikot: ďobkaj, skús!

Sýkorka uzímená začne  
hodovať ako prvá lačne,

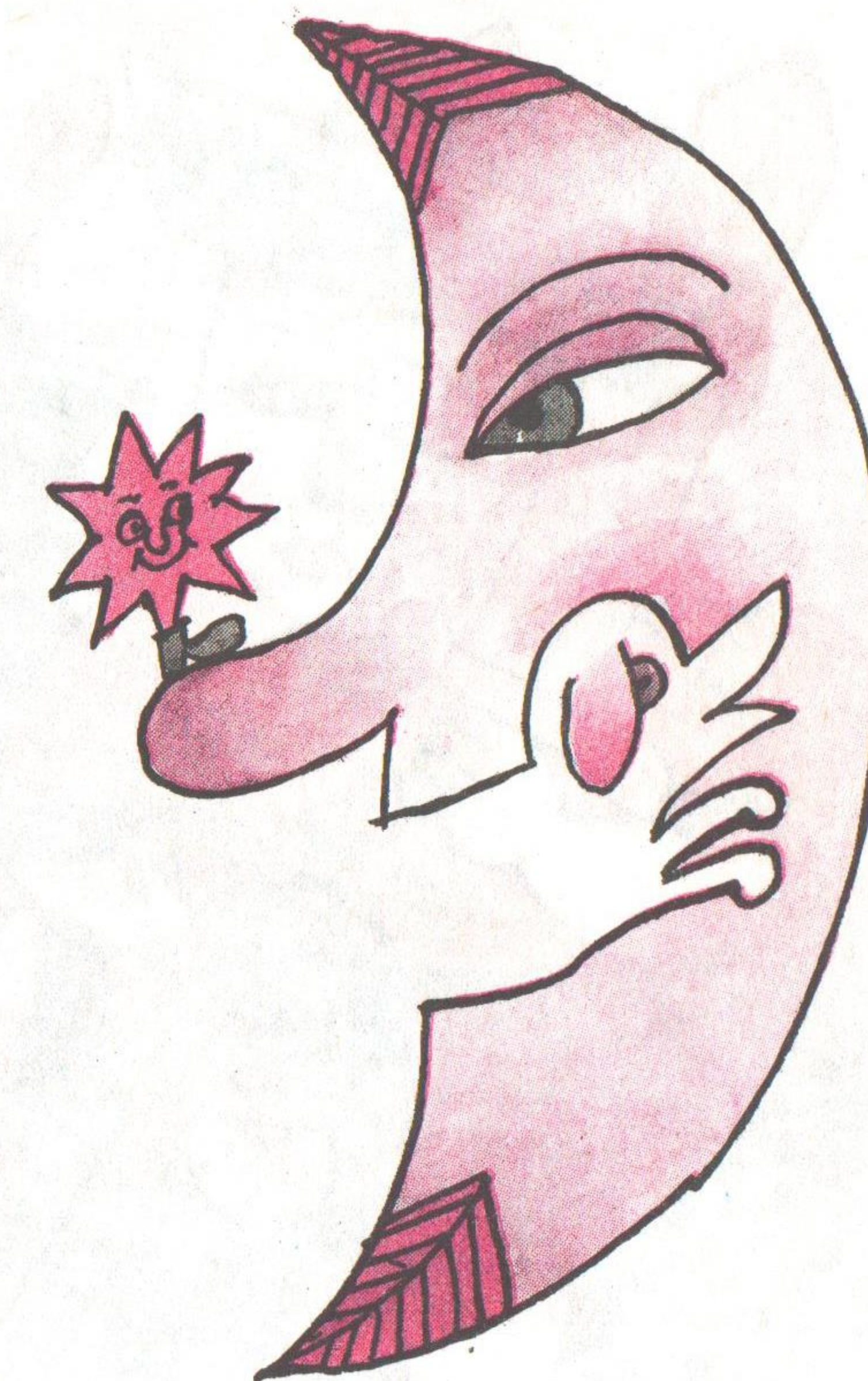
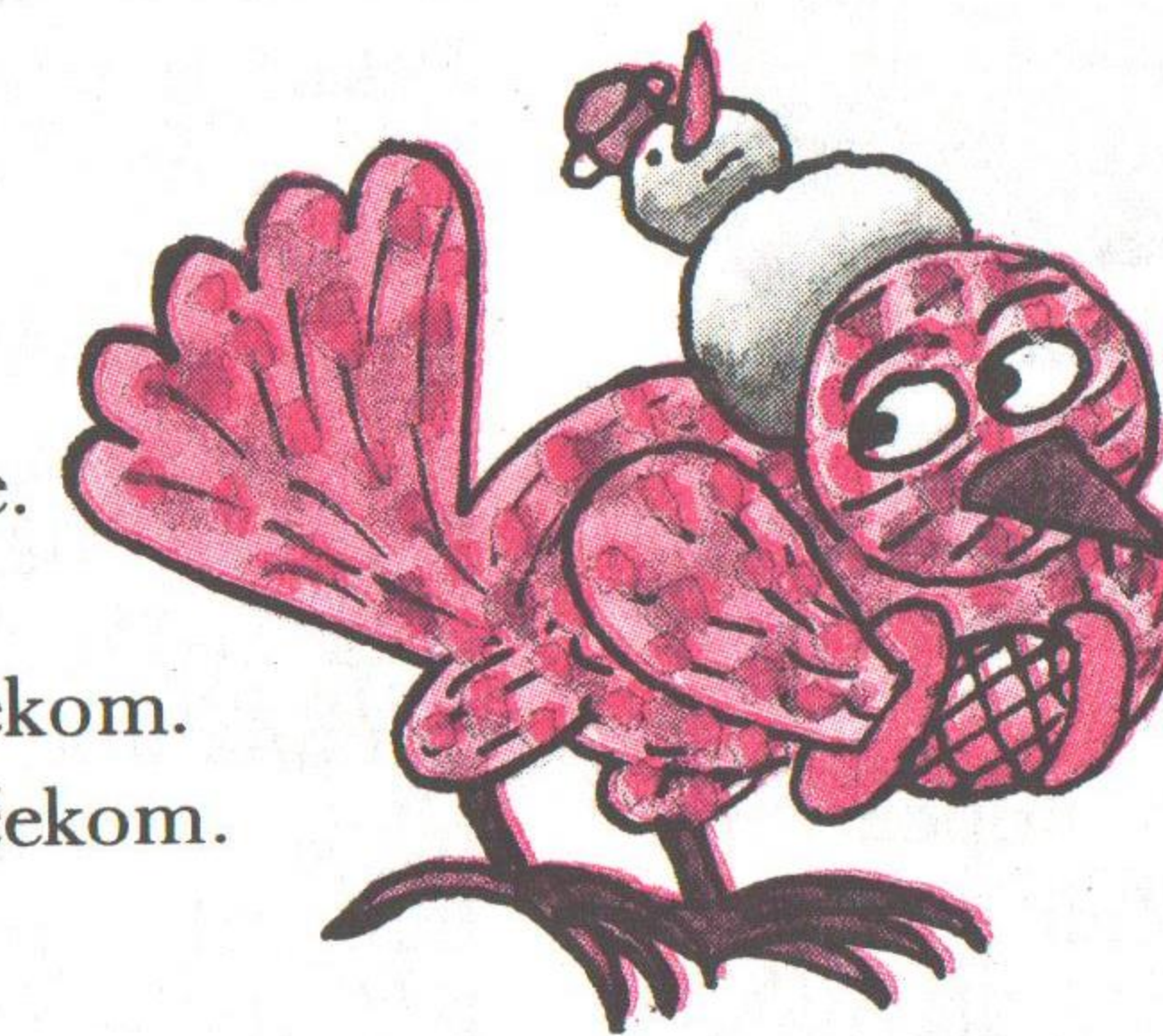
pohojdáva sa na loji,  
a nevie, že sa nebojí.

Nejeden vtáčik tejto zimy  
hojil si na ňom omrzliny;

slabučkým slabšie kníše sa,  
len keď raz vrana, nebesá!

Priletela a raz len zobla,  
no loj vám dostal aké hobla.

Prel. JOZEF MIHALKOVIČ



## Svet naopak

FRANTIŠEK HALAS

Mesiac na psa štekal,  
dym šiel do komína,  
kabát dedka zvliekal,  
ohňu bola zima,  
z gule vyšlo delo,  
soľ zas solila sa,  
tieň tam vrhal telo,  
kravu zjedla paša,  
nitka mala bruško.

Ticho! Natrč uško!  
Vravíš nevidané?  
Mám to predsa z prsta vycucané!

Prel. DANIEL HEVIER

11



## Rozhodnutie

BRANISLAV REZNÍK

Tak ako po každom nedeľnom obede, aj teraz si maliar Janko Alexy nasadil klobúk, zobral do ruky paličku a vybral sa na zvyčajnú prechádzku. Ako vravieval — rozhábať si starnúce kosti. Trasa prechádzky bola skoro vždy rovnaká. Od jeho domca pod hradom na hrad a späť.

Pomalými krokmi stúpал do kopca, na ktorom už temer dve storočia trčali k oblohe mohutné ruiny kedysi krásneho a slávneho

hradu. Vždy ho stislo pri srdci, keď videl tú skazu. „Taký krásny hrad, a takto dopadol!“ vravieval si každú nedeľu.

Keď vyšiel hore, oprel sa o starú hradbu a zahľadel sa na panorámu mesta pod ním. Pekná je tá naša Bratislava. A ako sa rozrástá! Hlavne odtiaľto — z hradu to možno pozorovať z týždňa na týždeň, pomyslel si a podvedome sa usmial. No vzápätí sa mu tvár zachmúrila. „Ale ako to vyzerá opačne? Z každej ulice mesta vidno túto ruinu, ktorá bola kedysi, a vlastne i takto je — jeho dominantou. A pokiaľ to tak bude, mesto nikdy nezakvitne do skutočnej krásy,“ hundral si popod nos. Potom štychol paličkou do rozpadávajúcej sa tehly v hradbe

a otočil sa na spiatočnú cestu. Nestačil však urobiť ani prvý krok, keď sa spoza starej hradby ozvalo: „Stoj, biedny cudzinče! Čo hľadáš na mojom hrade?“

„Čo, prosím?“ spýtal sa zarazený maliar a nechápavo sa obzeral na všetky strany. „Kto ste? Kde ste?“

„Som kráľ Žigmund, prvý a najmocnejší pán tohto hradu so svojou kráľovskou jazdou,“ dostalo sa mu odpovede spoza hradby.

Janko Alexy sa usmial, lebo podľa hlasu usúdil, že kráľ je ešte veľmi mladý, najviac desať-jedenásťročný. Potom sa rozhodol prijať hru.

„Ach ták! Prepáč, kráľ Žigmund, že som vstúpil na tvoj hrad. Som tu naozaj cudzinec, no viem niečo, čo ty nevieš! Keď sa mi ukážeš, prezradím ti tajomstvo!“

Po chvíli z jedného výklenku v múre vyšli najprv dvaja a potom ďalší piati chlapci s drevenými šablami a dlhými palicami v rukách. Ich vodca sa postavil rovno pred maliara: „Aké tajomstvo mi to chceš prezradiť, cudzinec?“ spýtal sa a premeriaval si maliara nebojácny pohľadom.

Janko Alexy si tiež premeral chlapca, potom sa uklonil a s vážnou tvárou povedal: „Velavážený kráľ Žigmund a udatná družina. Musím vám povedať, že prvým a najmocnejším pánom tohto hradu bol kráľ Rastislav, knieža a pán Veľkej Moravy. A nielen tohto, ale aj hradu Devín na sútoku Dunaja s Moravou.“

„Môžem ho vyzvať na súboj!“ povedal vodca skupiny chlapcov a buchol palicou, čo predstavovala kopiju, o zem.

„Môžeš,“ povedal Janko Alexy. „Pravda, musíš k nemu poslať poslov, a to tajnou chodbou, čo vedie z Bratislavského hradu popod Dunaj až na Devín.“

„Hneď sa za ním vyberieme! Kde je tá chodba?“ opäť rozhodne povedal vodca.

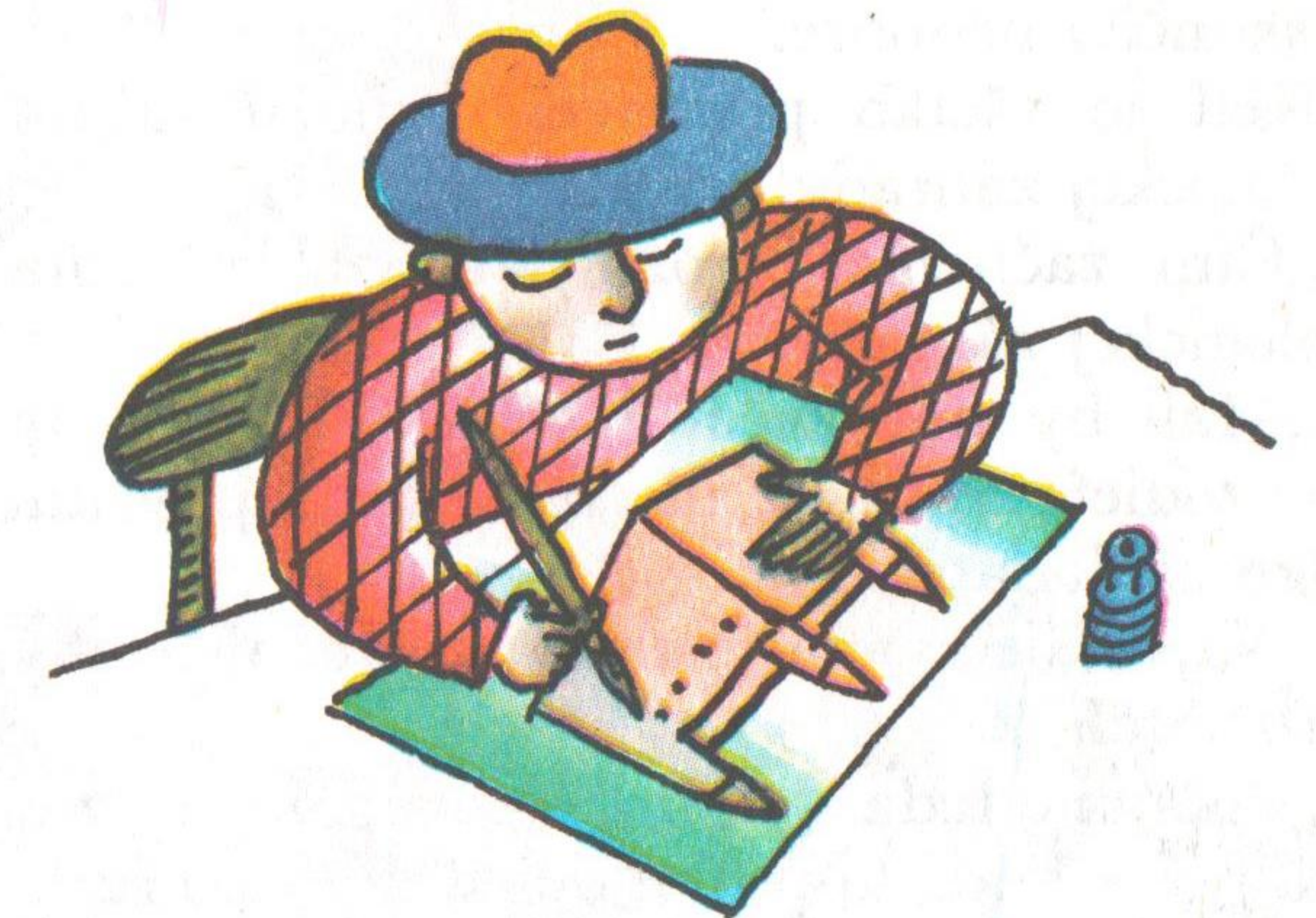
„A aké posolstvo mu chceš odovzdať, kráľ?“ spýtal sa maliar.

Chlapec na chvíľu zaváhal, no potom s rovnakou rozhodnosťou ako predtým povedal: „Uzavrieme mier a spoločnými silami

opravíme tento hrad do bývalej krásy a slávy.“

Janko Alexy si zložil z hlavy klobúk a vreckovkou si utrel spenený zátylok. Do strapatých štic chlapcov sa zadrapil čerstvý vietor od Dunaja.

Chvíľu bolo ticho. Potom jeden z chlapcov porušil pravidlá hry a takmer bojzlivito sa



spýtal: „S tou tajnou chodbou je to naozaj pravda, ujo?“

Janko Alexy si nasadil klobúk a kývol paličkou na chlapcov: „Ak vás to zaujíma, poďte bližšie!“

V ten deň sa maliar Janko Alexy zdržal na hrade skoro až do večera. Porozprával chlapcom celú históriu Bratislavského hradu. Všetci sa zhodli na jednom: hrad by mal



zažiarit nad mestom opäť v plnej veľkosti, sile a kráse. Len treba začať. A Janko Alexy už vedel, kde a ako. A bol pevne rozhodnutý to urobiť.

Len čo sa vrátil domov, sadol si za stôl v ateliéri, vytiahol papier a začal písať: „Vážený súdruh prezident...!“

V jednom meste raz zakladali zoológickú záhradu. Ako sa taká záhrada zakladá? Najprv sa musí urobiť plot, aby zvieratká nepoutekali naspäť do Afriky. Potom treba určiť každému jeho miesto a napísať na tabuľku meno, aby sa zvieratká nepoplietli. Pravdaže, treba vedieť, že ani v zoológickej záhrade nemožno dať do jednej kľetky leva s králikom. To by sa skončilo nedobre.

Keď je všetko pripravené, môžu sa do zoológickej záhrady priväzať zvieratá...

„Čím začneme?“ rozmýšľali zakladatelia zoológickej záhrady.

„Mali by sme začať niečím veľkým, aby bolo vidieť, že tu už niečo máme,“ povedal jeden zakladateľ.

„Najväčšie zviera je slon!“ povedal druhý zakladateľ.

„Začnime teda slonom!“ povedal tretí zakladateľ a hneď aj poslal do Afriky telegram: „**POSLITE NAM SLONA STOP VSETKO JE UZ PRIPRAVENE STOP**“

O nejaký čas prišla z Afriky odpoveď: „**POSIELAME VAM SLONA STOP PRIPRAVTE AUTO STOP**“

A tým sa začal veľký zhon. Zakladatelia zoológickej záhrady zohnali najväčšie auto,

aké bolo v meste. Riaditeľ zoológickej záhrady si pripravoval uvítací prejav a postaral sa aj o kultúrny program.

Pri vítaní prvého obyvateľa zoológickej

## O malom slonovi

JÁN ULIČIANSKY

záhrady mala hrať detská dychovka. Mala hrať, ale nehrala.

Keď totiž konečne vošlo auto so slonom do brány ZOO, dirigent detskej dychovky mávol paličkou, aby zahráli známu pesničku:

*Najväčšie zviera je slon,  
um-tá um-tá um-tatá,*

ale odrazu sa zarazili a všetko stíchlo.

Vo dverách obrovského auta stál sloník a hanblivo si schovával chobot za uši.

„Jéj, aký malý slon!“ zasmiali sa deti.

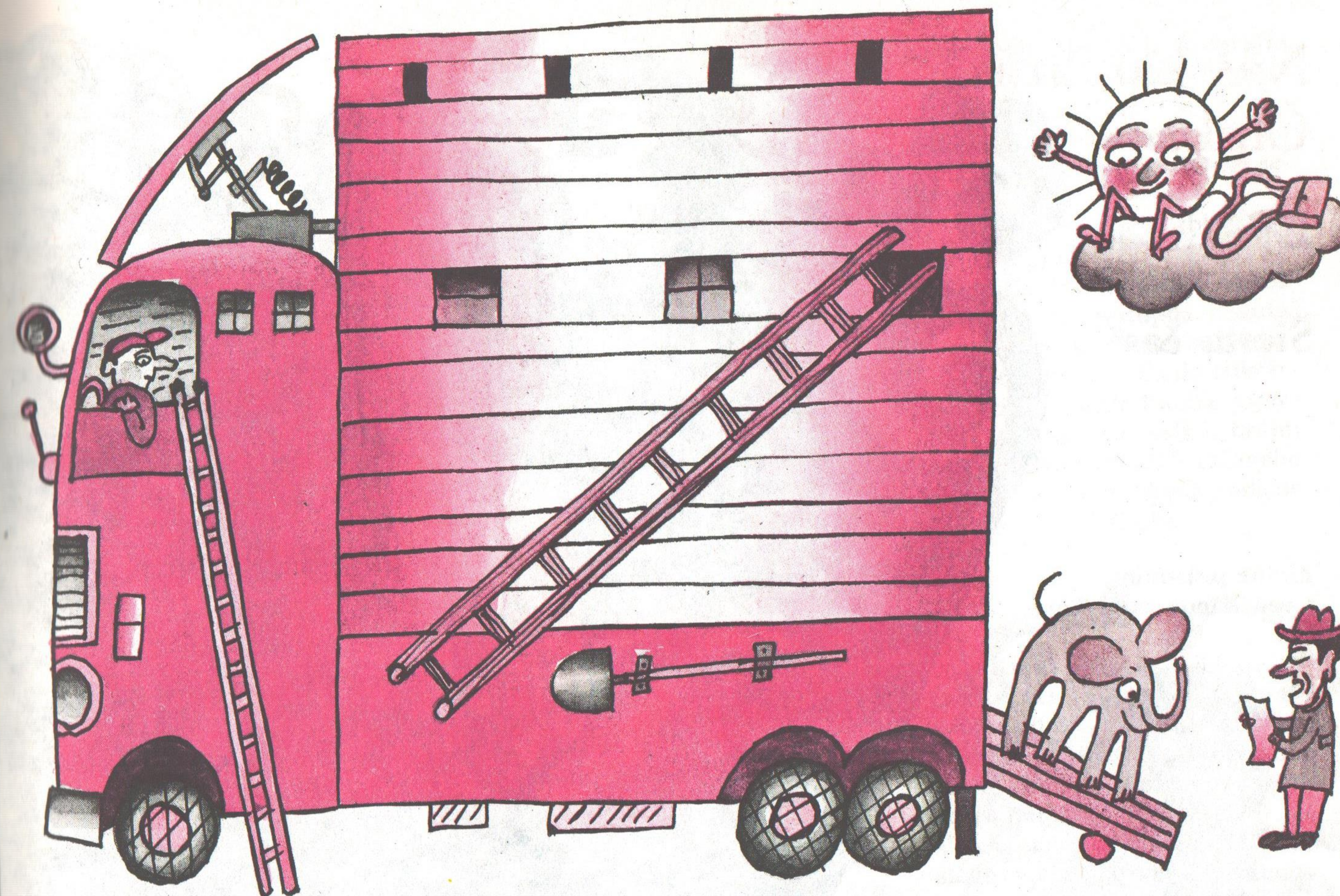
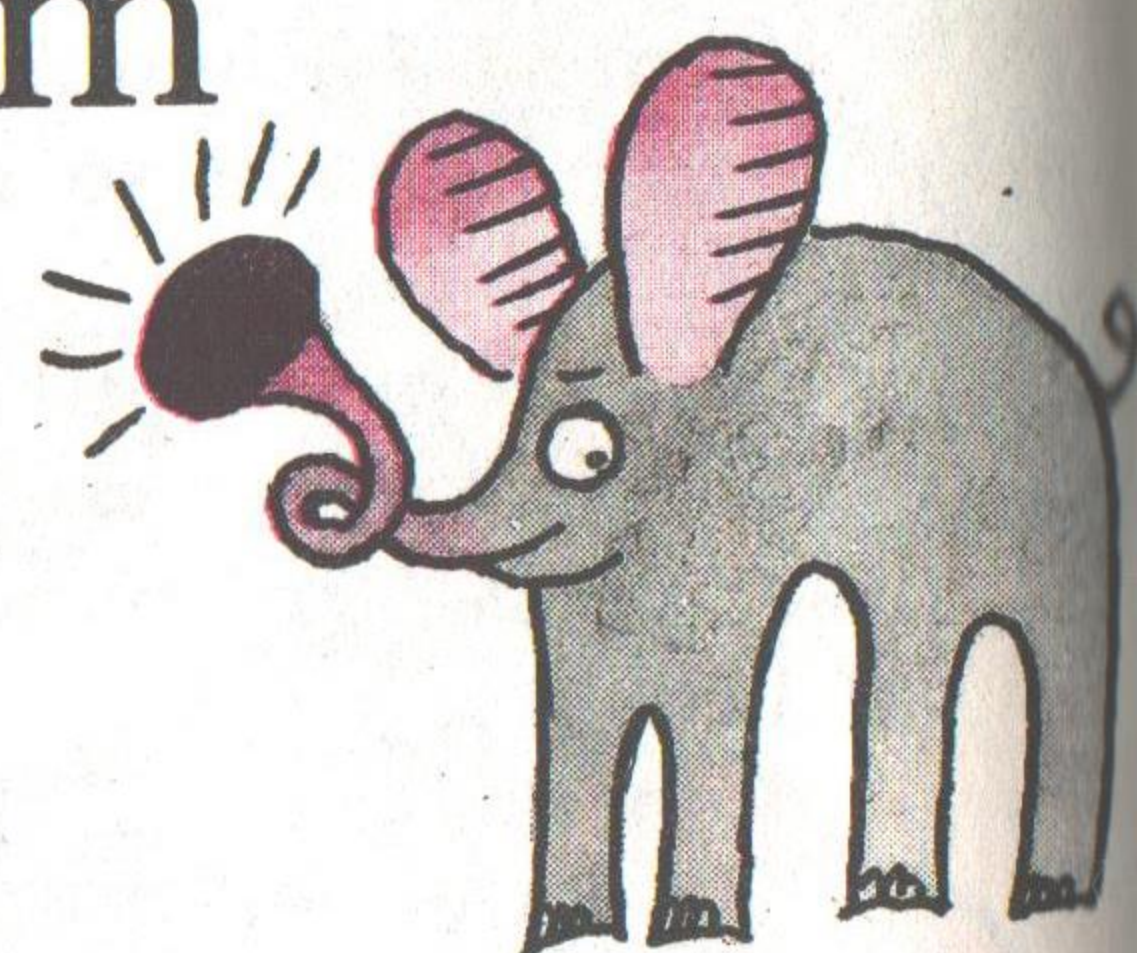
Keď malý slon uvidel, že sa mu smejú, smutne vošiel do pripravenej ohrady a zabuchol za sebou dvere.

„Ešte by sa tam vmestilo dvadsaťpäť takých slonov!“ podotkol ktosi — a tým sa uvítacia slávnosť skončila.

V ohrade mal slon pripravené všelijaké dobroty, ale ničoho sa ani nedotkol. Neobedoval, nevečeral.

„Musíš niečo zjesť,“ dohovárал mu jeho ošetrovateľ. „Inak nevyrastieš a ostaneš navždy malým slonom!“ strašil ho. Ale slon sa na neho iba vyčítavo pozrel a tváril sa, že nerozumie po slovensky.

Keď sa zotmelo, bolo slonovi veľmi smutno. Vybral sa teda na prechádzku. Darmo sa však tešil, že zazrie niečo známe. Neuvidel ani palmy, ani banány, opice ani papagáje. Chodil okolo prázdnych ohrád, občas zatrúbil, ale nikto mu neodpovedal.



Keď pochodil po všetkých cestách a chodníkoch, objavil sklený pavilón pre cudzokrajné vtáky. Vošiel doň a v jeho strede zazrel obrovskú palmu.

„Hotová Afrika!“ zatrúbil slon od radosti a začal vystrájať. Správal sa ako v porceláne. Len-len že pavilón ostal celý. Nakoniec sa unavil a ľahol si pod palmu. Zaspal. Snívali sa mu farebné africké sny.

Ráno sa v zoológickej záhrade zišli jej zakladatelia, aby sa dohodli, ktoré zviera bude v zoológickej záhrade druhé.

„Tak, slona by sme už mali,“ povedali a vyškrtli ho zo zoznamu.

„Slona nemáme!“ pribehol s krikom ošetrovateľ.

„Ale máme, práve som ho vyškrtol!“ s istotou tvrdil jeden zo zakladateľov zoológickej záhrady. „Je trochu malý, ale časom vyrastie.“

„Ušiel... alebo ho niekto ukradol!“ jachtal

ošetrovateľ a viedol zakladateľov k prázdnej ohrade s názvom „Slon africký“.

„Ako sa môže stratiť slon?“ čudovali sa zakladatelia. „Veď to nie je ihla! Takže aj keď sa stratil, nebude ho ťažké nájsť.“

Ale veru bolo!

Prehľadali celú zoológickú záhradu, pochodili všetky zákutia.

Nakoniec našli malého slona v pavilóne cudzokrajných vtákov. Všetci sa tešili, iba jeden starý prírodovedec poznamenal:

„Vidno, že je to ešte iba hlúpe sloníčaťko! Nevie, že patrí medzi cicavce.“

Keď niekedy uvidíte v zoológickej záhrade veľkého slona, ktorý si vytrubuje pesničku: *Najväčšie zviera je slon,  
um-tá um-tá um-tatá,* bude to isto-iste náš malý slon. A vytrubuje si preto, lebo už vie, že každý, kto je veľký, musel byť raz aj malým.





# Náš kamarát Čipko

ANTON HYKISCH

## Šiesta časť

Zimné prázdniny  
s nečakanou zastávkou

Vypukli zimné prázdniny. Otec rozhodol, že Laciakovci stravia voľné dni u jeho dedka pod Tatrami. Nabalená škodovka pod starostlivou rukou Milana Laciaka sa predierala na chladný sever. Mama sedela vpredu, veselo si pospevovala a držala v rukách termosku s čajom. Roman trónil vzadu, pozeral sa na domy a mestá, vodojemy a kravíny s ukrytými obyvateľmi. Vo vrecku otepľovačiek mal v papieri zabaleného Čipka. Na prednom skle auta zrazu začali pristávať akísi výsadkári v bielom oblečení. Celé húfy. O chvíľu obklopili celé auto, takže otec zapínal stierače a pretieral si oči.

„Sneh! Hurá, sneží!“ vykrikol Romanko a chcel, aby otec zastavil. Na výkrik sa Čipko zobudil a dral sa von z vrecka. Keď zazrel, aká neznáma pohroma sa na nich valí, dva páry nôžok sa mu roztriasli a celý sa rozklepal v horúčke. Roman si Čipka zobral do dlane a šepkal mu: „Neboj sa. To je iba sneh.“

„Keď ja som sneh nikdy nevidel,“ šepotal Čipko.

Roman iba nechápavo krútil hlavou. Taký hrdina, a nikdy nevidel sneh.

„Čo ťa vlastne rodičia naučili, kamarát Čipko?“

„Vravíš niečo, Romanko?“ strhla sa mama na prednom sedadle.

„Len tak si hundrem pre

seba,“ vyhlásil Romanko a nebadane hladkal Čipkov spotený čierny chrbátik.

Výsadkári zo snehu sa však poslušne roztápali na prednom skle a Laciakovie auto sa neohrozene prebýjalo k najbližšiemu mestu.

„To bude sánkovačka, Ro-



ku|| z rúk. Milan Laciak zrejme na chvíľu stratil schopnosť ovládať rodinný raketoplán. Chcel obrátiť hlavu dozadu, ale mama Laciaková mu v tom zabránila. „Čo si to povedal, Romanko?“

Roman namiesto odpovede sa naklonil dopredu k vodičovi a natrčil mu svoju dlaň s Čipkom.

„Roman, už dost!“ skríkla mama. „Veď sa zabijeme.“

Otec sa však rozosmial.

„Ach tak? Ty máš naozajstný čip? Kdeže si ho splašil?“

Roman chvíľu čušal, potom sa priznal, že ho našiel u starkého Tona na stole.

„Roman!“ zdesila sa mama a štítivo sa odtiahla od chlapcovej rúčky. „Aký odporný chrobák! Fúj!“

„To nie je chrobák!“ urazil sa Roman. „To je čip. Pravdaže, ty nevieš, čo je čip. Vy ženy ste málo informované.“

„Ešte ti nikto nefukol, kamarát?“ ozval sa pobavene otec a vysvetľoval mame: „Neboj sa, je to iba dáka vyradená elektronická súčiastka.“

„Desím sa elektronických súčiastok, ktoré vyzerajú ako degenerované pavúky.“

„Ocino, čo znamená degene-ro-vané...?“

„No... totiž... ako by som ti to vysvetlil... Nie si hladný? Degenerovaný znamená pokazený... zle vyvinutý...“

„A čo znamená vyvinutý?“

„Roman, ale už prestaň! O chvíľu budeme v meste. Ocko, na námestí zastav! Trocha si odpočinieme,“ ujala sa velenia mama.

Vtom otec jednou rukou pustil volant a klepol sa po čele:

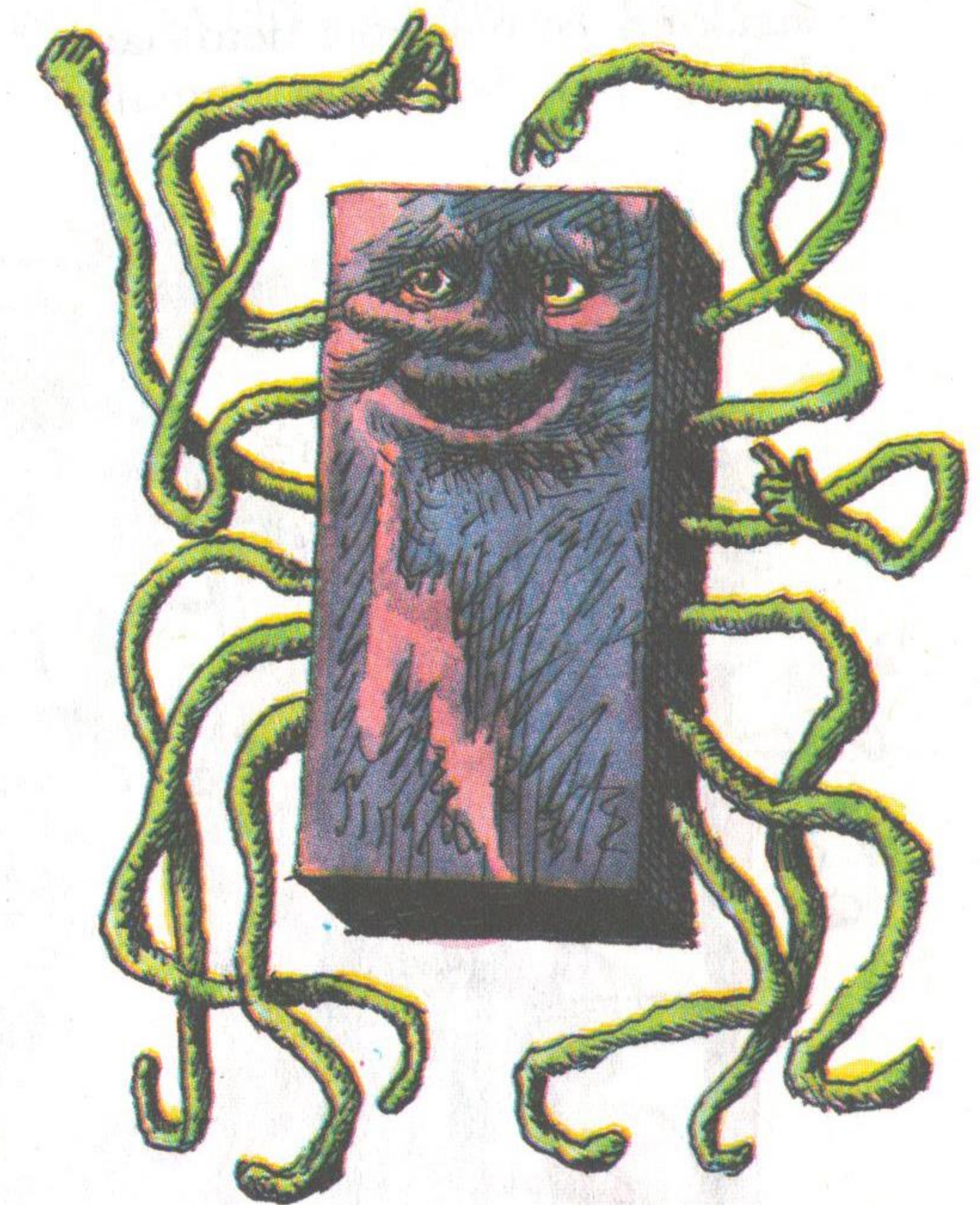
„Dobre, že sa pýtaš, Romanko. Skoro by som bol zabudol. Tu v meste, neďaleko, je fabrika

na tie tvoje čipy. A ja ta musím na chvíľu skočiť za jedným priateľom.“

„Hurá!“ vykrikol Roman a začal sa nadhadzovať na sedadle.

„Vy ste sa obaja zbláznili,“ usúdila mama.

Keď škodovka zastala na námestí, mama vystúpila z auta, povystierala sa, navliekla Romanovi vetrovku a vošla do cukrárne. Zatiaľ inžinier Laciak so synom vstúpili cez veľkú bránu závodu, aby vyhľadali známeho inžiniera a zistili, akých rodičov a koľko ich má Čipko.



Koľko mamičiek má Čipko?

Najprv si museli na topánky obuť priesvitné prezuvky. Potom kráčali po obrovských halách so zasklenými kabínkami. V nich pracovali mladí Iudia. Jeden z nich krájal akési lesklé salámy na tenké kúsky, ďalší robotník ich namáčal do kadejakých vaničiek.

„To je kremíková saláma,“

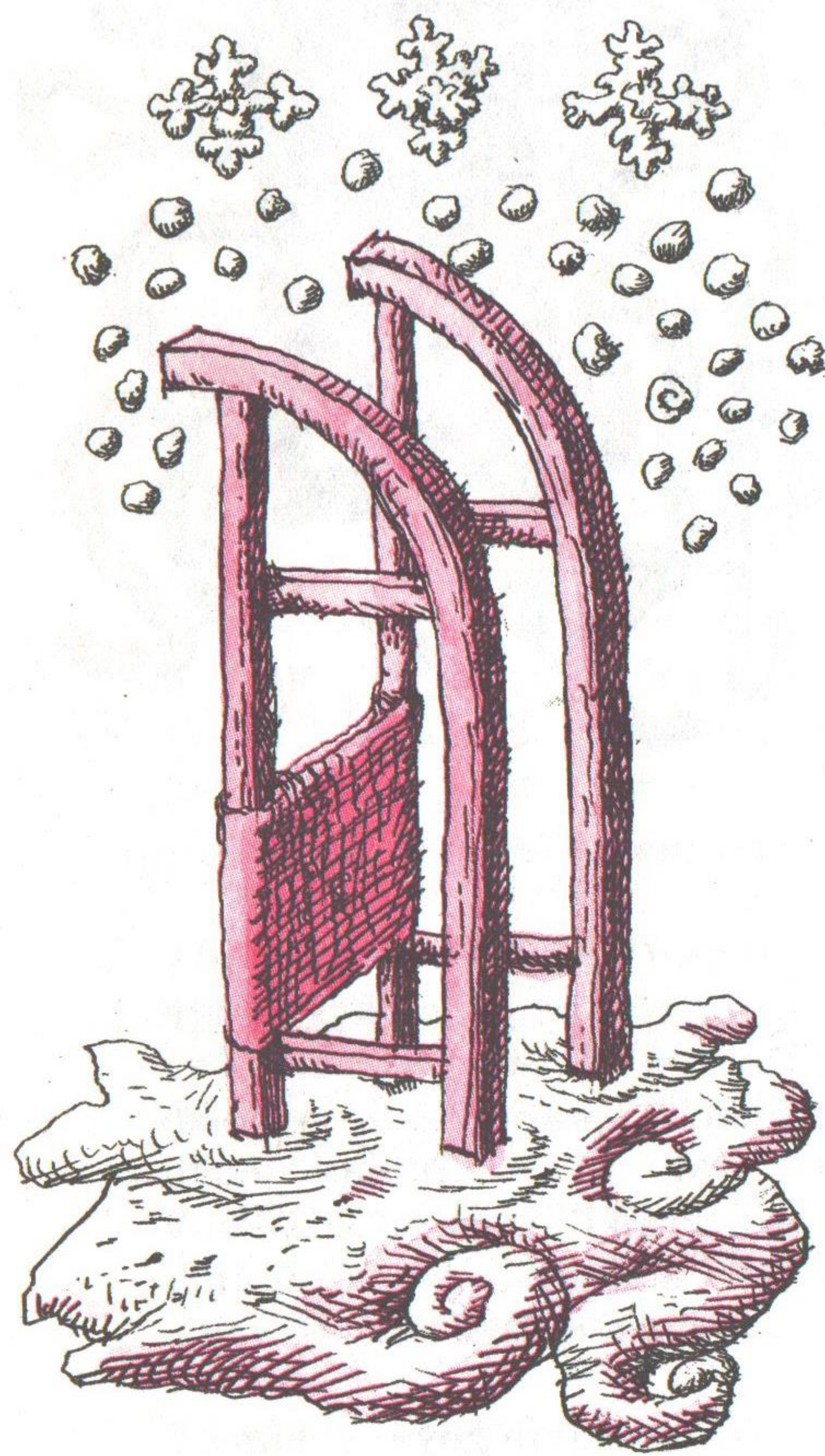
vysvetľoval otcov známy. „Diamantovými pílkami sa z nej odkrajujú tenké krúžky. Tie sa potom rozrežú na stovky malých štvorčekov. To sú kremíkové lupienky, čipy. Ešte sú mŕtve. Ale počkaj, uvidíš, ako ožijú.“

Vošli do miestnosti, kde sa Roman cítil doma.

„Tmavá komora!“ zvolal Roman. „Takú má strýko Peter.“

Na dlážke ležal obrovský lesklý negatív. Ako najväčšia fotografia sveta. Liezla po ňom mladá dievčina a sledovala spleť rôznofarebných čiar nakreslených na snímke.

„Otcovia čipu sú ujuvia konštruktéri, čo nakreslili tieto čiary. Pozri,“ potiahol ocino Romana.



„To je krv, cievy a nervy čipu. Tak ako ty a ja máme v sebe spleť kostí, svalov, ciev, v ktorých prúdi životodarná krv, tak čip musí mať podobnú sieť, do ktorej vnikne elektrina. Potom ožije a je múdry.“

„Lenže čip je strašne maličký,“ namietol múdro Roman. „Ako sa tieto čiary zmestia na malý lupienok?“

„Všetko uvidíš.“

Kráčali medzi mladými dievčatami. Mali čistučké plášte ako sestričky u lekára. Vôbec, kde sa rodia Čipkovia, je čistučko ako v nemocnici. Ženy majú šatky na hlavách. Podaktoré mali kombinézy a rukavice ako kozmonauti.

„Cievy čipov sa prefotografujú z veľkých plachiet na maličké lupienky,“ vysvetľoval otcov priateľ — inžinier. „Vieš, aká je to babračka? Pritom nesmie preletieť ani smietka, ani prášok, lebo obrázok by sa pokazil. A čip by namiesto zapínania vypínal a vôbec, bol by to nepodarok.“

„Bol by de-gene-rovaný, však, oco?“ povedal Roman.

Otec dojatý potľapkal syna po pleci.

„Teraz už rozumiem. Čipko má veľa rodičov.“

„Najmä mamičiek. Akých pekných,“ rozhladol sa otec. „Pozri sa!“

Vošli do sály, kde boli desiatky sklenených izbičiek. V každej sedela pekná dievčina a pod akousi rúrou oživovala čipy.

„Chceš sa pozrieť?“ žmurkla jedna z nich na Romana a ochotne vzala chlapca do lona. Roman priložil oko k rúre a zrazu s úžasom zbadal, že všetky tie čiarocky, cievy a nervy sú na maličkom lupienku pod mikroskopom. Keď odtiahol hlavu, zbadal, že teta má vedľa mikroskopu plnú škatuľku drobných strieborných čipov.

„Zapojíme na ne drôtky, potom ich pekne obalíme, aby im nebola zima, a čipy sú hotové,“ povedala dievčina a bozkala Romana na čielko. „Keby si prudko dýchol, rozletia sa po celej sále.“

Roman statočne zadržal dych. Vtom dievčina vykrikla. Čipko v Romankovej dlani sa zamrivil. Lupienky zo škatuľky sa akoby na čarovný povel vzniesli do výšky ako strieborný oblak.

„Čipko!“ skríkol Roman a pochopil. „Ty si nikdy nedáš povedať!“

Plavovlasá dievčina v kabínke zložila Romana na zem a začala plakať.

„Moja celodenná práca... vyšla navnivoč.“

Nazúrený Roman tak stisol v dlani neposlušného Čipka, až zjojkol. Výsledok sa však dostavil. Roj čipov sa poslušne zniesol späť do kabíny a rovno do škatuľky pred vylakanú robotníčku. Všetci naokolo s úžasom hľadeli, čo sa robí.

„Netreba sa hneď znervózňovať,“ vyhlásil Roman a zaškeril sa na dievčinu. „Aj moja mama sa hneď vyplaší.“

„Ale, Roman! Čo si to dovoľuješ?“

„Veď je to jedna z Čipkových mamičiek, či nie?“

Dievčina si utrela slzy a tvár jej zalial úsmev. Sadla si späť do sklenej kabíny.

Je naozaj čudné mať viacerých otcov a stovky mamičiek, ale je to už tak.

Roman s otcom vychádzali spokojne z brány fabriky. Sneh ešte stále poletoval. Bude výborná sánkovačka u deda Cyrila.

Ale o tom až nabadúce.

(Pokračovanie)

ILUSTRUJE PETER KLÚČIK

## Dobrý duch Smolenického zámku

MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

Neďaleko Bielej hory v pohorí Malé Karpaty vystupuje z bohatej zelene na horskom svahu utešený zámok Smolenice, niekdajší majetok grófskej rodiny Erdődyovcov.

Správcom zámku i panstva bol v tých dávnych časoch kastelán Tobiáš Čeky. Poddaní sa pred ním až tak triasli, lebo Tobiáš bol človek neobyčajne surový. A čím väčší sa ho poddaní báli, tým bol kastelán blaženejší. Cítil sa prvou osobou v kraji, pretože majiteľ, gróf Erdődy, sa ustavične zdržiaval v Bratislave, kde zastával dôležitý zemský úrad. Smolenickým poddaným bolo už na nevydržanie.

„Ujdem, neostanem!“ cedil pomedzi zuby Ďuro Kysel, keď sa s páliacim chrptom vracal domov. Tobiáš Čeky mu dal vytať desať palíc — a prečo? Pre takú pletku! Zazdalo sa mu, že sa Ďuro uškrnul.

„A kdeže by si ušiel?“ prihovril sa mu horný sused.

„Kdekoľvek pod slncom nám bude lepšie ako pri Tobiášovi Čekym.“ Poobzeral sa, či nie sú nablízku cudzie uši, a doložil šeptom: „Počul som od jedného furmana, že tamdolu, pri Trnave, sa žije ľuďom celkom obstojne.“

„Jaj, Ďurko môj, s tým nie sú žarty.“ Ďuro sa zachmúril:

„Veď ja ani nežartujem, sused. Ešte raz sa poprepytujem a potom, niekedy nocou, pekne-krásne so ženou i deckom... Aleže pred nikým ani muk, lebo keby sa ten drak dozvedel...“

„Ešteže čo, Ďurko, vari ja nerozumiem?“ No jednako sa to len prezradilo: či už sused nedržal jazyk za zubami, či azda Ďurova žena dakde dačo utrúsila, alebo možno i sám Ďuro ešte pred dakým... skrátka, Čeky sa to dozvedel. A čudné: ani sa nerozzúrnil, ani pästou netresol, iba prižmúril oči. Zlovestne, s tichým úškrnom.

„Privedte mi ho sem!“

Drábi našli Ďuro na roli, ako na strakatých volkoch vyťahuje brázdou za brázdou.

„Nechaj voly volmi a ber sa do zámku, jeho milosť pán kastelán si ťa žiada vidieť!“ rehotali sa.

Tobiáš Čeky stál na nádvorí a netrpezlivo klopkal bičiskom o sáru vysokých číziem.

„Tak si to ty, čo sa chystá utiecť?“ povedal





posmešne. „Podľa všetkého vieš dobre utekať, či je tak?“

Ďuro neodpovedal, veď odpoveď ani nikto nečakal.

„Nuž zabehneš s týmto listom k jeho jasnosti pánu grófovi na Prešporský hrad. Ide o súrnu vec. Dočkáš teda aj odpoveď a hneď sa vrátiš.“ Podal Ďurovi zvinutý pergamen s visiacou pečatou. „A do večera aby si bol nazad! Do slnca západu!“ upresnil ešte.

Ďuro pozrel na oblohu. Slnce sa už prevádzilo dosť ďaleko cez poludnie.

„Do Prešporka a nazad?“ vydýchol v úžase. „Vaša milosť, to iba ak by som bol vtákom!“

Tobiáš Čeky sa potešene rozrehotal.

„Či už pobežíš, alebo poletíš, mne je to jedno. Ale musíš sa vrátiť do západu slnca, inak zapadne slnca aj tebe, navždy, hahaha!“ Pre smiech ani nemohol dopovedať.

Odchádza Ďuro, zlý smiech mu búši do chrbta. Ide len z nohy na nohu, aj tak je to všetko klepec... Ej, byť tak slobodný, nemať tak doma ženu Zuzku a to drobča, ukázal by

on Smoleniciam päty, nech by si ho pán Tobiaš hľadal v širom svete! Ale takto — čo len spraviť, čo urobiť?

A tu zočí na zákrute cesty, hneď pod utešeným zámockým plotom, obsypaným ružami, koč, veľkolepý hintov. Tri čierne kone kopytami hrabú a na kozlíku starý pohonič sedí, brada až po samý pás.

„Sadaj, Ďuro, už hodnú chvíľu tu na teba čakám,“ povedal mu mohutným hlasom.

„Na mňa? A ktože ste vy?“

„Ja teba poznám, ty mňa nemusíš. Viem

o tvojom trápení a pomôžem ti. Sadni si ku mne a dobre sa drž.“

Ďuro nasadol. Kone zrehtali a hneď sa rozbehli, a to tak prudko, ani čo by boli priam bleskom podkované.

„Ale sú to za paripy!“ povedal Ďuro s obdivom.

„Veru sú, veď aj majú byť prečo. Vieš ty, na akom krme tie rástli? Ej, čierna hriva, čierna duša!“

Ďuro sa chcel opýtať, či aj kôň má dušu, lenže práve vtedy sa kone odrazili od cesty a zdvihli sa do povetria. A spolu s nimi vyletel do povetria aj hintov, vzniesol sa k oblakom ako velikánsky vták, len tak okolo neho všetko hvižďalo. Ďuro zadržal výkrik prekvapenia a len sa ticho obzeral. Ani sa nenazdal, už sa spúšťali k zemi. Pred nimi sa rozkladalo mesto ohradené dvojitém múrom a nad

mestom stál hrad so štyrmi vežami; vyzeral skoro ako prevrátený stôl.

„To je Prešporok,“ povedal stavec. „Zastaneme pred bránou hradu a ty sa ponáhľaj s listom k pánovi.“

Brána hradu i všetky dvere sa pred Ďurom samy otvárali, len čo zočili v jeho ruke pergamen s visiacou pečatou. Neuplynula hodina, a už ho videli vracat sa s odpoveďou.

„Sadaj, Ďuro, sadaj,“ vraví stavec-pohonič, „ostáva nám už len málo času.“

A znova sa vzniesli k oblakom a všetko okolo nich až tak hvižďalo.

„Ako sa vám ja len odvdáčim, dobrý pane?“ vraví Ďuro do tohto hukotu.

„Akéže tam odvdáčovanie! Hlavné, aby si ostal navždy dobrým a statočným človekom. Lebo ja iba takým pomáham, a oplanoť prísne trescem.“

Slnce sa spúšťalo za obzor, nad horou už svietila len polovička jeho žeravej gule. Tobiaš Čeky stál pri obluku rytierskej komnaty, keď začul vo dverách kroky: vchádzal do siene Ďuro Kysel. Tobiaš vyvalil oči a vystrel ruku, akoby siahal za listom, čo mu Ďuro podával. No bolo to inak. Tou vystretou rukou sa Tobiaš Čeky pokúšal zastaviť, čo cítil, že sa neodvratne blíži. Čosi studené mu obklopilo srdce, ako voda kameň, kolena sa mu podlomili a on sa zvalil na zem ani klát. Bez pohybu ostal ležať na hrubom koberci.

Vonku zrachotili kolesá, divo zarehtali kone, zadunel mohutný hlas.

Ďuro priskočil k obluku. Videl, ako starcov hintov uháňa z celej sily po nádvorí a pri oji sa vzpínajú a divo rehcú nie už tri, ale štyri čierne paripy. Stavec-pohonič na kozlíku stojí a šlahá do koní:

„Hijo, mršiny panské, nespratné!“

Hintov obehol nádvorie a vybehol zo zátku. Jeho hrnot postupne tichol; až úplne zanikol.

Ďuro sa obrátil tvárou do izby. Kde je kastelán? Hľadá ho celý prekvapený. Kde je to telo, čo tu ležalo ako klát? Ani len stopy po ňom!

Nikdy viac ho nikto nevidel.

# Sestrina láska

LITOVSKÁ ROZPRÁVKA

Jednému mužovi umrela žena a zostali po nej tri malé siroty, dvaja bratia a sestrička. Vdovec si požiľal, poplakal, ale dom potreboval gazdinú, malé deti matku, a tak sa znovu oženil.

Raz bratia vybehli pohrať sa na dvor.

„Ty budeš koník,“ hovorí starší, „a ja pohonič.“

„Nie, deti,“ hovorí im macocha, „radšej sa hrajte na sivých vlkov. Postavte sa na štyri a kričte u-u-ú!“

Pastorkovia poslúchli macochu, liezli štvornožky a vyli ako vlci. Otec hľadel na svojich synov a radoval sa:

„Pozri, ako tie naše deti šantia,“ hovorí žene.

Lenže tá plesla do dlaní a vraví:

„Nech sa premenia na vlkov, nech sa túľajú v hlbokých lesoch, po horúcich pieskoch, hlbokých výmoľoch.“

Ešte to ani nestihla dopovedať, už sa bratia premenili na vlkov a rozbehli sa do lesa.

Vtedy pochopil otec, čo za ženu priviedol do domu. Nuž hovorí dcére:

„Choď si, Marita, po svojej robote, hľad macoche vyhovieť, ako len môžeš. Hádám sa potom zľutuje a vráti chlapcom ľudskú podobu.“

Odvtedy pastorkyňa prvá vstávala a posledná líhala. Robota jej pod rukami priam horela. Priadla najtenšie nite, tkala najrých-

lejšie zo všetkých, a keď sa pustila do nejakej ručnej práce, celá dedina sa zbehla obdivovať jej robotu. No macoche bolo všetko málo.

„Vyrástla si, je už z teba dievka,“ povedala pastorkyni. „Nemôžeš byť večne otcovi na krku, je načase prichystať si veno.“

Marita macochu poslúchla, natkala si kusy plátna, ušila si plachty, obliečky, košele a podľa zvyku začala vyšívať uteráky. A také krásne sa jej podarili, až oči prechádzali. Všetko na nich vyšila, ako si s otcom a vlastnou mamičkou dobre nažívali, ako mamka umrela a otec priviedol do domu macochu, ako sa bratia vonku hrali a macocha ich premenila na vlkov. Keď macocha uvidela uteráky, nepovedala nič, no ešte väčšmi zanevrela na Maritu. Počkala, kým sa jej muž vybral odviezť obilie do mlyna, schytila uteráky a vyšmarila ich za dvere. Potom vystrčila Maritu na ulicu a zavrela za ňou dvere na záporu. Marita zviazala uteráky do uzlíka a pobrala sa preč. Tri dni a tri noci šla cez les, keď zrazu zazrela, že v diaľke čosi blkoe, akoby tam horela vatra. A to bol dom, do ktorého chodilo večer odpočívať Slniečko.

Marita zaklopala na okno. Slniečko ju vpustilo a láskavo sa opýtalo:

„Prečo plačeš, krásavica?“

Dievčina porozprávala, ako macocha zakliala jej bratov na vlkov, a ešte väčšmi sa rozplakala.

„Slniečko milé, či si ich niekde nevidelo?“

„Pobudni u mňa,“ povedalo Slniečko, „večer pozbieram všetky svoje lúče, čo cez deň chodili po svete, a opýtam sa ich, či nevideli tvojich bratov.“

Marita zakúrila v piecke a navarila, napiekla Slniečku plný stôl dobrôt.

Za oknom sa zotmelo a slnečné lúče sa schádzali domov. Sadli si k stolu, a keď sa všetci spoločne najedli, spytuje sa Slniečko:

„Nestretli ste niekde Maritíných bratov, ktorých zlá macocha premenila na vlkov?“

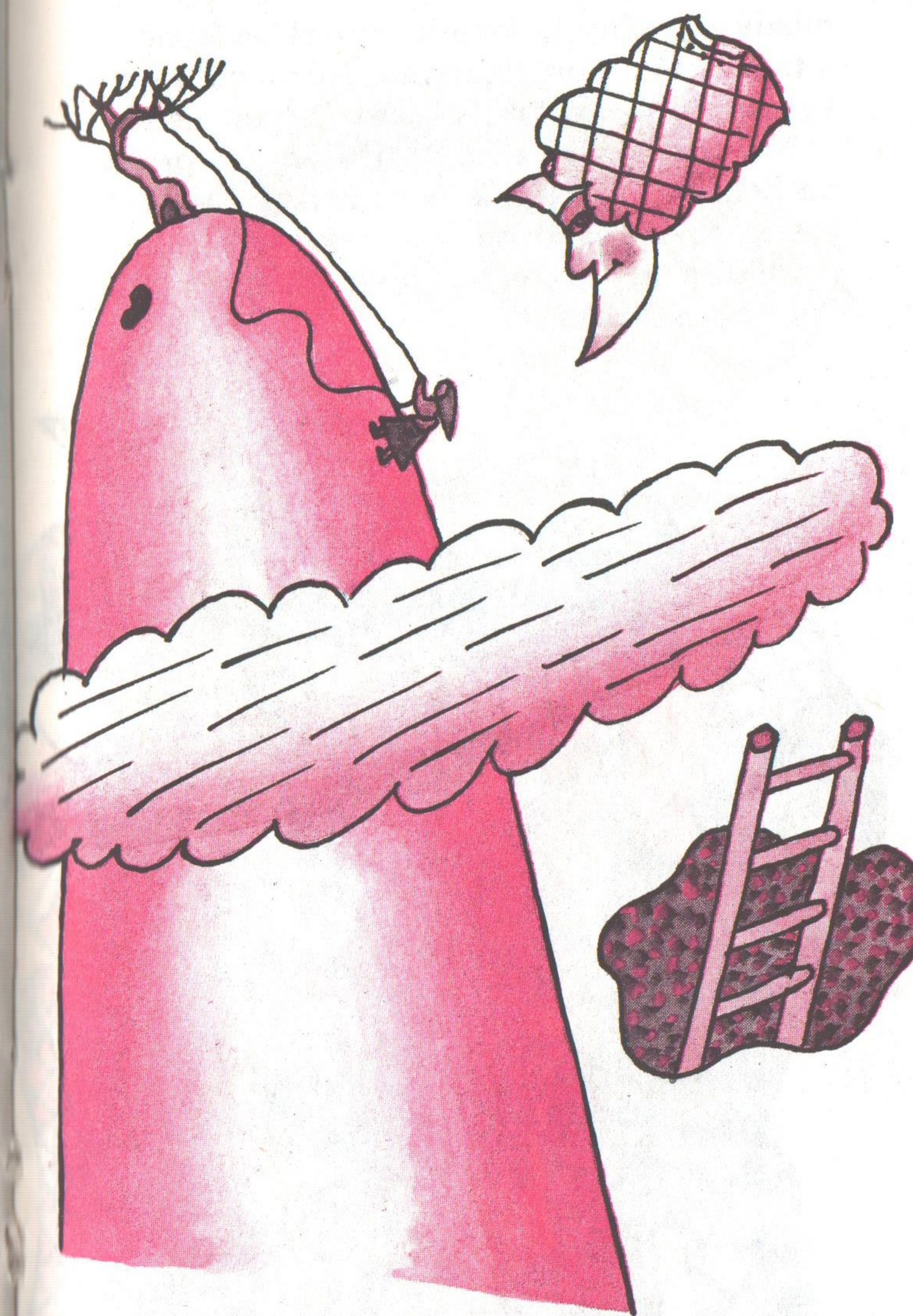
„Nie,“ odvetili lúče, „vlci zväčša sledia po nociach. Ale opýtaj sa, dievčina, Mesiaca, možno vie o nich on.“

Marita sa rozlúčila, ale keď sa na prahu

obzrela, zbadala, že izba zostala nezametená. Vzala metlu, pozametala dlážku a smeti chcela hodiť do piecky.

„Počkaj, krásavica,“ hovorí Slniečko, „nevyhadzuj tie smeti. Zaviaz si ich do uteráka, možno sa ti zídu.“

Marita poslúchla, zviazala smeti do uz-



líčka a až potom sa pobrala hľadať Mesičik. Ako tak ide cez les, vidí, že sa čosi pred ňou striebristo ligoce. Bol to Mesičikov dom, do ktorého si ráno chodil odpočinúť.

Marita zaklopala na okienko a čakala.

Mesiac ju pozval dovnútra a láskavo sa spytuje:

„Prečo si smutná, krásavica?“

Dievčina mu porozprávala, ako zlá macocha premenila jej bratov na vlkov.

„Mesiac, jasný mesiac, či si ich nevidel?“ spytuje sa.

„Prenocuj u mňa,“ povedal Mesiac, „ráno pozbieram svoje lúče, čo sa celú noc po svete túľajú, a opýtam sa ich.“

Marita zakúrila do piecky, navarila, napiekla, ba Mesičiku vyprala i bielizeň, až bola biela ako pena. Na dvere natiahla povraz a bielizeň vyvesila. A vtedy už začali obloky blednúť, mesačné lúče vracali sa domov odýchnuť si.

Všetci spoločne si sadli k stolu a najedli sa.

„Či ste nevideli Maritíných bratov, ktorých zlá macocha zakliala na vlkov?“ spytuje sa Mesiac svojich lúčov.

„Videli,“ odvetili lúče, „na Sklenom vrchu majú brloh. No vyjsť naň nie je v silách človeka.“

Marita sa opýtala, kade vedie cesta na Sklený vrch. Rozlúčila sa, vyšla na dvor a vidí, že bielizeň už zatiaľ uschla. Pozbierala ju, odviazala povraz, skrútila ho a chcela zavesiť na hák v kuchyni.

„Počkaj, dievčina, nevešaj ten povraz,“ zastavil ju Mesiac, „radšej si ho vezmi so sebou, možno sa ti ešte zide.“

Marita poslúchla, zobrala si povraz a pobrala sa preč. Šla cez tmavé lesy, horúce púšte, strmé úžľabiny, už ani nevedela, koľko dní a nocí bola na ceste, ktorá ju priviedla k cieľu.

Vykročila na Sklený vrch, ale vyliezť naň nemohla. Celý bol holý, klzký, len na samom končiarí trčala suchá borovica.

„Čo teraz?“ rozmýšľa Marita. No spoza mraku sa práve ukázalo Slniečko a pozrelo jej do tváre. V tej chvíli si Marita spomenula na smeti v uzlíku. Nasypala z nich pred seba a nohy sa jej už nešmýkali. Tak sa dostala až do polovice Skleného vrchu. Nastala však noc, všade vôkol sa zotmilo.

„Ako ďalej?“ rozmýšľa chuderka. Vtom

spoza mraku vykukol Mesiac a zasvietil jej rovno do tváre. Marita si spomenula na povraz, ktorý jej Mesiac prikázal vziať so sebou. Urobila na ňom slučku, zo všetkých síl sa rozohnala a hodila ho na suchú borovicu, čo sa týčila na končiari. Tak sa pomocou povrazu vyškríabala až hore. A tam sa černel vchod do jaskyne. Marita v ňom našla rebrík, ktorý viedol dole. Zostupovala po ňom, napočítala tisíc šteblíkov, no potom sa už v počítaní poplietla. Z rebríka zostúpila do priestranného obydla. No nebolo to obydle pre ľudí, bol to zvierací brloh. Uprostred stál veľký stôl, pri stenách dve ležadlá vystlané machom a okolo nich sa válali obhryzené kosti. Marita sa dovtípila, že je to príbytok jej bratov.

„A čo ak ma nespoznajú,“ pomyslela si chuderka, „a zahrdúsia ma? Rozveším po stenách svoje uteráky. Ak ich bratia spoznajú, ešte sú ľudia, ak nie, premenili sa na divé zvery.“

Marita rozvešala uteráky, vopchala sa do piecky a čakala.

Len čo sa vlci vrátili domov, zazreli na stenách uteráky a vravia:

„Nože sa pozri, bratku, veď tu si ešte s otcom, vlastnou matkou a sestrou šťastne žijeme.“

„A tu otec priviedol k nám zľú macochu.“

„A tu nás premenila na sivých vlkov.“

„A tu zas sestrička Marita plače za nami.“

„Sestrička Marita, kdeže si, milá naša?“

„Tu som,“ ozvala sa Marita a vyliezla z piecky.

Bratia jej potom porozprávali, do akého zakliatia ich macocha uvrhla. Ak ich chce niekto odkliať, musí natrhať žihlavu, napriasiť z nej priadzu, natkať z nej vrecovinu, z vrecoviny ušiť košeľu, obliecť ich vlkom a vtedy sa znova premenia na ľudí. Lenže za ten čas musí ten človek mlčať, nesmie ani len slovo povedať. Všetko musí robiť mlčky.

„No, ktože vezme na seba také útrapy, aby nás zachránil?“ opýtal sa menší brat a zaplakal.

„Aj väčšie trápenie podstúpim, len aby

som vás, bratia milí, zachránila,“ odvetila Marita. „Dnes sa dochuti vyzprávame a zajtra onemiem.“

Na druhý deň Marita natrhala žihlavu a začala ju priať na priadzu. Na bielych rukách jej navreli pľuzgiere, no ona mlčí, slovka nepovie. Potom z priadze natkala vrecovinu a šila z nej bratom košeľu.

V tom čase blízko Skleného vrchu poľoval mladý odvážny poľovník. Pozrel na končiar a tam sa vinul prúžik dymu. Rozhodol sa, že vylezie hore a pozrie sa, kto sa tam usídlil.

Nevedno či šiel dlho, či krátko, no prišiel na končiar, našiel jaskyňu a zhíkol. Pri okne sedela nevídaná krásavica a niečo šila.

„Ktože si, krásavica,“ opýtal sa poľovník. No dievčina mlčí.



„Nemôžeš mi odpovedať, alebo nechceš?“ vyzvedá sa poľovník, no od dievčiny nepočuje ani pol slova.

„Moja matka všade hľadá pre mňa nevestu, ale keď teba uvidí, viac hľadať nebude,“ vraví poľovník a pristúpi bližšie k Marite. „Chceš ísť so mnou k nej? Ak povieš nie, odídem a nechám ťa na pokoji.“

Dievčina na to nevraví ani áno, ani nie. „Nech je, ako chce,“ povedal si poľovník, schytil dievčinu a vyniesol ju z jaskyne. Zostúpil so svojim drahocenným nákladom zo Skleného vrchu, posadil dievčinu na koňa a odviezol si ju domov. Nevšimol si však, že za nimi vyskočili na cestu dvaja vlci a sledovali, kam im unáša sestru.

K večeru Marita ušila druhú košeľu. Vyšla pred dvere, ku ktorým pribehli dvaja siví vlci. Poľovník nestihol ani pušku zvesiť, už Marita hodila na nich košeľu a vlci sa premenili na urastených mládencov. Vtedy dievčina prehovorila. Vyzprávala poľovníkovi všetko aj o macoche, aj o kliatbe, ktorú uvrhla na bratov.

No šťastná Marita netušila, že kliatba sa ešte nepominula. Nevedela, že kus vrecoviny, čo jej zostal, nesmie nikdy odmerať ani odvážiť, lebo bratia sa zasa premenia na zvery. Celé dni si spievala a pomáhala svokruši chystať svadbu. Medzitým už aj posla vypravili, aby pozval na svadbu Maritinho otca.

Lenže o šťastí, ktoré postretlo pastorkyňu a pastorkov, dozvedela sa aj zlá macocha. Obliekla sa za Cigánku, do handier zakrútila mača, vzala ho do náručia, čičkala ho ako dieťa a prišla k pastorkyni pod okno.

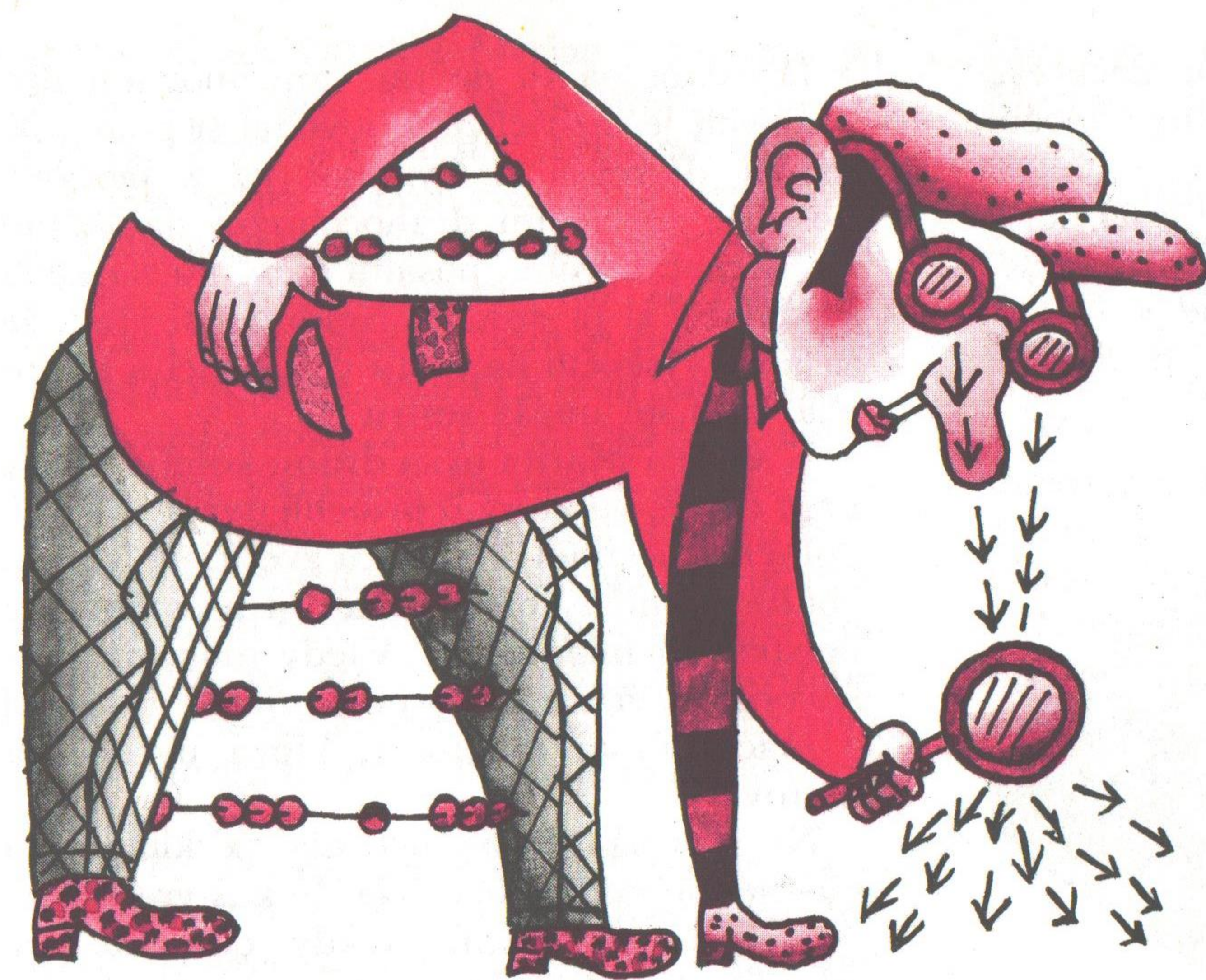
„Krásavica, krásavica, budeš bohatá, budeš šťastná. Nemáš v dome kúsok vrecoviny? Odmeraj, čo len štyri piade môjmu vnúčikovi na plienky. Nešauj v takýto deň,“ prosila macocha a v duchu si myslela: Teraz odmeria a odstrihne kúsok vrecoviny a bratia sa znova premenia na vlkov.

No Marita nikdy nebola skúpa.

„Načo by som ti dávala kúsok,“ vraví. „Tu je vrecovina, čo mi zostala, vezmi si ju celú.“ A položila ju Cigánke-macochu na okno.

Tak sestrina dobrota zachránila bratov pred zlou čarodejnicou.

Potom už vystrojili Marite a poľovníkovi svadbu, akej ani predtým, ani potom nebolo.



## Oliver Počítadlo, nula a šťastná sedmička

KAROL PÉM

Matematik Oliver Počítadlo stále len ráta. Jeho kalkulačka bola vždy plná čísel. Hravo by zrátal, koľko je detí nielen v jasliach, škôlke, ale aj v škole.

Na futbal nechodil, lebo sa tam nudil. „Padá tam tak málo gólov, že nemám čo rátať,“ hovorieval.

Raz ráno si zapol rádio, práve keď hlásili túto správu:

„Včera vo večerných hodinách sa stratilo číslo nula. Pravdepodobne sa niekam zakotúľalo. Kto ho nájde, nech zatelefonuje do výpočtového strediska.“

Oliver Počítadlo vyskočil na bicykel, šliapol na pedále a už ho nebolo. Ponáhlal sa hľadať nulu.

Lenže nájsť nulu nie je také jednoduché, lebo číslo 0 vyzerá ako písmeno O. Podobajú sa ako vajce vajcu. Akoby si z oka vypadli. Ľudí to mýlilo. Niektorí už volali, že našli nulu. A zakaždým to bolo iba O. Pátranie však pokračovalo.

„Ešte včera sme boli spolu v zošite prváka Mariánka,“ spomínala na nulu jednotka.

Keď teraz Mariánko otvoril zošit, bola tam jednotka sama.

„Ako napíše Mariánko bez nuly, že päť a päť je desať?“ lámala si hlavu osmička.

A nula sa zatiaľ veselo kotúľala ďaleko od čísel a poučiek. Chcela schudnúť, lebo pribrala. A na to je najlepší pohyb na čerstvom vzduchu.

Zrazu k jednému hľadaniu pribudlo ďalšie: Stratil sa matematik Oliver Počítadlo.

„Možno sa v rátaní niekde prerátal,“ hovorili o ňom tí, čo ho poznali, lebo vedeli, že rád ráta, ešte aj keď šliape na pedále. Čísla ho volali „detektív Oliver“, lebo vždy našiel presne to číslo, ktoré hľadal.

Len čo sa roznieslo, že sa stratil, ozvala sa sedmička:

„Skúsme teraz my pohľadať jeho.“

A všetky čísla sa rozišli po mestách a dedinách. To odvtedy sú domy očíslované.

„Vidím ho!“ zvolala šťastná sedmička. „Je to náš detektív Oliver.“

Nezáleží na tom, kto koho skôr zbadal. Hlavné je, že sa k nim naozaj blížil matematik Oliver Počítadlo. Všetky čísla hneď videli, že našiel nulu. Lebo od radosti aj jeho tvár vyzerala ako nula. Okrúhla a rozosmiata.

Mariánko teraz už ľahko napísal, že  $5 + 5 = 10$ .



## Slovensko na prahu dneška

### Päť februárových dní

Dejiny niekedy plynú pomaly, širokým prúdom. Jeden rok sa podobá druhému, dni ľudí sú naplnené všednou každodennou prácou. Potichu a vytrvalo budujú veľkú stavbu ľudskej civilizácie. No niekedy prichádzajú chvíle, keď dejiny prudko zrýchlia svoj tok. V priebehu niekoľkých týždňov, dní, ba dakedy i hodín sa rozhoduje o osudoch a budúcnosti štátov, národov i ľudí. Rozhoduje sa, kto a podľa akých plánov bude pokračovať v stavbe našej civilizácie. Nemecký spisovateľ Stefan Zweig raz nazval takéto rozhodujúce okamihy dejín „hviezdnyimi hodinami ľudstva“. V živote oboch našich národov udrela takáto hviezdna hodina práve pred štyridsiatimi rokmi, v mrazivých februárových dňoch 1948.

#### Ministri podávajú demisiu

Československo, ktoré znovu povstalo z povíhric druhej svetovej vojny, sa vo všeličom líšilo od starej, predmníchovskej republiky. Tisíce mužov, ktorí krvácali na bojiskách druhej svetovej vojny, desaťtisíce ľudí, čo zobrali do ruky zbraň v Slovenskom národnom povstaní i Májovom povstaní československého ľudu, bojovali za krajinu s novým, spravodlivejším poriadkom. Už nemali neobmedzene vládnuť boháči, fabrikanti, veľkostatkári, už v nej nikdy nemali hladovať obyvatelia dedín bez zeme, fabrikanti už nemali vyhadzovať nepohodlných robotníkov na ulicu. Nové Československo

malo byť skutočným domovom pre všetkých svojich obyvateľov. Veľa z týchto túžob splnil už Košický vládny program a veľa začala uskutočňovať vláda, ktorej členmi boli — a to bol tiež veľký rozdiel v porovnaní s predmníchovskou republikou — aj komunisti. Znárodnenie veľkých závodov, rozdeľovanie pôdy veľkostatkov prinášali úžitok tisícom pracujúcich ľudí, no nepáčilo sa to boháčom, bývalým fabrikantom, bankárom, veľkostatkárom. A tých žilo ešte v Československu neúrekom. Keď roku 1947 komunisti na pomoc roľníkom, ktorých ochudobnilo veľké sucho a neúroda, vybojovali peňažnú pomoc v podobe miliónárskej dávky, zistilo sa, že v našej krajine bolo vtedy vyše 30 tisíc miliónárov! Im všetkým bola politika Gottwaldovej vlády trňom v oku. Spočiatku sa nádejali, že to bude ako po prvej svetovej vojne. Keď sa situácia upokojí, znovu si vezmú späť všetko, čo robotníkom sľúbili dať, a obnovia „staré, dobré poriadky“. Zatiaľ hľadali rôzne cesty a cestičky, ako vrátiť veci do starých koľají. V minulom Slniečku sme si rozprávali o tom, ako si sereďskí robotníci museli brániť svoju fabriku. Ale ľud nebolo možno už tak ľahko oklamať ako v predmníchovskej republike a ani s komunistami sa nedalo kupčiť ako so sociálno-demokratickými ministrami. Stáli nielen slovami, ale predovšetkým činmi za záujmami robotníkov. Nečudo, že bývalí fabrikanti, veľkostatkári a ďalší boháči začali špekulovať, ako sa tejto nepohodnej Gottwaldovej vlády zbaviť. Vodcovia buržoáznych politických strán, ktorí obhajovali záujmy boháčov, sa začali schádzať vo svojich pražských vilách. Dali hlavy dokopy a húpali, húpali, až vyhúpali. Ak by všetci ministri vo vláde za ich strany naraz odstúpili, podali demisiu, tak vláda nemôže ďalej pracovať. Prezident Beneš by vládu

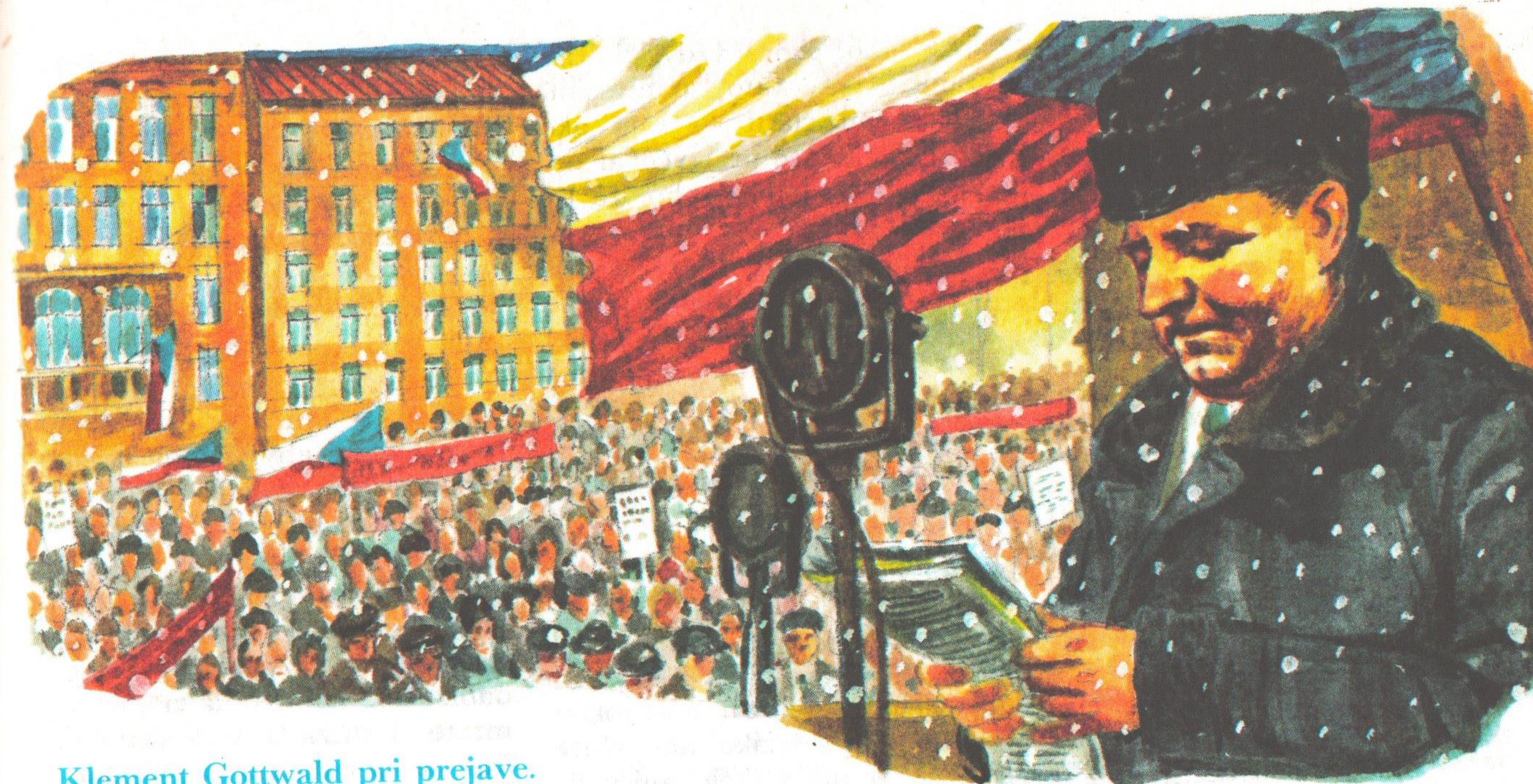
rozpustil a oni by vytvorili novú — samozrejme bez komunistov. Plán dohodli, schválili a už zostávalo iba čakať na vhodný okamih. Ten prišiel vo februári 1948. Spor okolo obsadzovania miest v Zbore národnej bezpečnosti rozvírili do veľkého škandálu a odmietali sa zúčastniť na zasadnutí vlády. V piatok 20. februára 1948 doručili prezidentovi Benešovi listy, v ktorých ministri troch politických strán podali demisiu.

### Prezident váha

Prezident Beneš, ktorý o celom pláne vopred vedel, znepokojene zratúval mená ministrov. Do veľkého plánu na prevrat vo vláde sa akosi vlúdila základná počtárska chyba. Demisiu podalo 12 ministrov. Z 26-člennej vlády ich 14, teda väčšina zostala vo vláde. Buržoázni páni ministri si zrazu uvedomili, že do vykopanej jamy možno i spadnúť. Komunisti totiž zdvihli hodenú rukavicu a prijali boj! Ešte v tú noc sa na všetky strany rozdrnčali telefóny, kuriéri nocou odchádzali z Prahy do krajských a okresných miest s pokynmi vedenia strany pre tamojšie sekretariáty. Strana vyhlásila pohotovosť. V sobotu ráno noviny palcovými titulkami prinášali správy o demisii ministrov, vysvetľovali pozadie situácie a odhaľovali zradu, ktorú ministri chystali voči riadne zvolenej vláde. V celej krajine zvolávali komunisti schôdze a verejné zhromaždenia. Najväčšia manifestácia bola v Prahe na Staromestskom námestí. Zo všetkých kútov republiky nosili poštári prezidentovi Benešovi listy a telegramy, ktoré odsudzovali krok ministrov. Žiadali prezidenta, aby zradných ministrov prepustil a dovolil Gottwaldovi doplniť vládu o ľudí, čo zostali verní vládnemu programu. No Beneš odmietal. Veď s dvanástimi ministrami, ich politikou bol úzkou spojený. Navrhoval Gottwaldovi, aby sa na všetko zabudlo a vláda pracovala ďalej. Nepočítal však s vôľou ľudu.

Na nedeľu 22. februára bol už dávnejšie zvolaný zjazd závodných rád. Robotníci z celého Československa sa na ňom chceli pora-

diť, čo ďalej so znárodnením, platmi, zásobovaním. Zrazu dostal zjazd úplne nový obsah. Osemtisíc zástupcov robotníkov sedelo vo veľkej hale starého Priemyslového paláca v teplých kabátoch a diskutujúcim sa od úst zdvíhali obláčiky pary, pretože vonku vládol dvadsaťstupňový mráz. No nik zimu necítil v okamihoch, keď sa rozhodovalo o budúcnosti krajiny. Antonín Zápotocký i Klement Gottwald vo svojich prejavoch vysvetľovali zámery buržoáznych ministrov. „Republiku ochránime, zradcov z vlády odstránime!“ skandovala hala svoju podporu komunistom a Gottwaldovi. Na záver vyslali za Benešom posolstvo, ktoré ho v mene dvojmiliónovej armády pracujúcich žiadalo, aby demisiu prijal. Politici buržoáznych strán zobudili spiaceho leva. Robotníci sa do boja pustili nielen rezolúciami, telegramami a zhromaždeniami. Robotníci z papierní odmietli dodať papier do tlačiarň novín buržoáznych strán, ministromi pôšt kňazovi Hálovi odovzdali jeho poštári list, v ktorom ho vyzvali, aby odstúpil. V nedeľu v noci vyšli z brnenskej Zbrojovky ťažko naložené autá. Strážili ich príslušníci ZNB vyzbrojení — lopatami. Na ceste z Brna do Prahy boli snehové záveje a kolóna musela za každú cenu prejsť. Viezla cenný náklad — 10 000 pušiek a 2 000 samopalov pre ľudové milície, ktoré si robotníci vytvorili na ochranu závodov a na potlačenie pokusov boháčov zvrátiť situáciu ozbrojeným prevratom. Všade vznikali akčné výbory, ktoré vylučovali z verejných miest prívržencov a prisluhovačov boháčov. Ale prezident stále váhal. A tak robotníci nasadili najsilnejšiu zbraň — generálny štrajk. V utorok, 24. februára na pravé poludnie zazneli fabrické sirény. Robotníci v celej krajine na hodinu zastavili stroje. Na päť minút zastali i vlaky, autá, električky, ba postáli i chodci. Štrajkovalo sa v závodoch, úradoch, školách. Keď francúzsky korešpondent chcel hovoriť s ministrom zahraničných vecí Janom Masarykom, dostal zdvorilú odpoveď, že pán minister ho nemôže prijať. Je zaneprázdnený — štrajkuje.



Klement Gottwald pri prejave.

### Václavské námestie

Streda 25. februára 1948 sa stala posledným, rozhodujúcim dňom februárových udalostí. Dopoludnia predseda vlády Klement Gottwald znovu navštívil prezidenta Beneša a naliehal naňho, aby súhlasil s vytvorením novej vlády bez ministrov, čo podali demisiu.

Na štvrtú hodinu zvolali komunisti zhromaždenie na najväčšie pražské námestie — „Václavák“. Prišli tisíce. Námestie bolo plné plnučičké ľudí. Bolo ich tak veľa, že oná povestná ihla by možno ešte bola pomedzi nich prepadla, ale — ako spomínajú účastníci — jablko už nie. Bok po boku stáli ľudia z úradov, obchodov i robotníci v montérkach. Nad hlavami im viali zástavy i transparenty. Pozorne počúvali rečníkov na improvizovanej tribúne z plošiny nákladného auta na dolnom konci námestia, no zároveň s nepokojom obracali tváre k ulici, ktorou mal prísť Klement Gottwald. Na štvrtú hodinu ho k sebe pozval prezident. Aká bude odpoveď Eduarda Beneša na Gottwaldove návrhy?

Bude rešpektovať vôľu miliónov? Prijme demisiu? Bude toto zhromaždenie oslavou víťazstva alebo začiatkom nového boja?

Na Národní třide sa zjavili motocykle sprevádzajúce auto predsedu vlády. Gottwald sa predral k mikrofónu a pomaly, prostými vetami oznámil, že prezident práve jeho návrhy na zostavenie novej vlády prijal. Námestím prebehla vlna nadšenia. Výkriky, volanie na slávu sa napokon zlialo do spevu Internacionály, starej robotníckej piesne, ktorá sprevádzala robotníkov v rokoch ich ťažkých bojov za chlieb a za spravodlivosť a teraz otvárala novú etapu v našich dejinách. Robotníci už boli nielen tvorcami bohatstva našej krajiny, ale od tohto okamihu sa stali aj jej pánmi. V našej krajine sa mohol začať budovať socializmus.

Prekročili sme prah dneška.

(Pokračovanie)

Píše dr. ALŽBETA SOPUŠKOVÁ  
Katedra čs. dejín a archívniectva FFUK

ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

# Šéfredaktor, ktorý nenechal nikoho prepadnúť

## Rozhovor s Vojtechom Kondrótom



Vyrastali ste v rodine colného zamestnanca. Bolo vám niekedy pri colnej prehliadke horúco?

Ale áno, skoro vždy. Štátnu hranicu — túto pomyselnú i skutočnú čiaru — som ako dieťa či chlapec prekračoval neraz (veľakrát), bez toho, že by som o tom vedel. Ale až keď som (už ako dospelý) prvý raz cestoval za hranice, uvedomil som si, že „aj tu sú domy / aj tu sú stromy / aj tu sú ľudia.“ No a podľa otca financa, neskôr colníka, viem, že aj colníci sú ľudia. Teda dobrí i zlí, múdri aj hlúpi, ako ľudia vôbec!

Po skončení štúdií ste boli profesorom matematiky. „Zráтали“ vám niekedy študenti vašu prítomnosť?

Nie! Učil som devätnásť rokov matematiku a fyziku, ale prísny som nebol: ani v škole, ani v živote som nikoho nenechal prepadnúť. Presnejšie: snažil som sa každého aspoň niečo naučiť. Už aj preto, že keď človek učí iných, učí zároveň aj seba samého — takže nakoniec by som prepadol vlastne ja sám. Ale aby som bol celkom úprimný: „V škole som neprepadol — mnohokrát medzi ľuďmi!“

Možnože si naši čitatelia ešte pamätajú vaše leporelo Aký vtáčik sa ti páči. Hovorievali vám v detstve: Si ty ale pekný vtáčik?

Som ja ale pekný vtáčik — i dnes! Páčia sa mi a mám rád ľudí, o ktorých sa takto hovorí. Ľudí, ktorí majú svoj názor a stoja si za ním. Bol som takýmto žiakom, ale i učiteľom. Skrátka povedať si svoje aj za cenu istých neprijemností. „Ten, kto klopal prvý / na dvere riaditeľne / musí mať pravdu v krvi už nevyliciteľne...“

Viem, čo je to hovoriť (za seba i za iných) pravdu, nemilú pravdu. Preto sa snažím aj vo

svojej súčasnej práci, redakčnej praxi a v živote vôbec, nesprenveriť sa práve tomuto.

Dospeláci poznajú vaše preklady z poézie maďarských básnikov. Stalo sa vám, že ste sa pri prekladaní parádne „sekli“?

Pravdaže! A keďže dobrým učiteľom je ten, ktorý si prizná svoje chyby, aby potom mohol uznať chyby svojich žiakov — aspoň jeden príklad z prekladateľských začiatkov. Ökör = vôl, nyál = slina, takže ökörnyál som preložil ako sliny volov, a pritom slovo ökörnyál značí pavučina, babie leto! To bolo dávno, už sa mi to nestáva a v poslednom čase ani stať nemôže: jednoducho pri svojich pracovných povinnostiach na prekladanie nemám nieže dosť, ale vôbec žiadny čas. Škoda.

Čo je ťažšie, byť šéfredaktorom, alebo rátať matematické úlohy?

V čase, keď som rátať matematické úlohy (či už ako žiak, študent alebo stredoškolský profesor) zdalo sa mi ľahšie byť šéfredaktorom — a azda to v tom čase aj tak bolo. Dnes — a to viem určite — je to naozaj naopak: byť šéfredaktorom znamená riešiť stále iné (a často aj neriešiteľné) úlohy. Navyše: v zbierkach matematických úloh bývajú vzadu uvedené správne výsledky. Zbierka úloh pre šéfredaktora, žiaľ, nejestvuje, a ak aj áno, tak bez tých správnych výsledkov vzadu. Hádám sa mi raz (možno na penzii) podarí takúto zbierku vypracovať.

Rozhovor pripravila  
NATAŠA PAVULÁKOVÁ

# Prečítaš na dúšok

Povedala vrana vrane:  
„Leto prešlo nebadane.  
A ty, Zuzka, hybaj z kola,  
začala sa žiakom škola.“

Škola sa začala dávno a aj prváci už čítajú jedna radosť. Písmená ich poslúchajú. Písmenko k písmenku, slovo k slovu, putujú do rozprávky. Aby však písmenká poslúchali spisovateľa tak, ako sa to podarilo Štefanovi Moravčíkovi, to tu ešte nebolo. Možno zbadal úsmev veľkých žiakov nad malými: čože je to čítať slová na rovnaké písmená! Povedal si, figliar: „Ved počkajte!“ Aj druháci, tretiaci a ostatní zvedavci sa veselé príhody dozvedia iba tak, že si prečítajú rozprávky zo slov začínajúcich sa na samé rovnaké spoluhlásky — hoci m, z, g, v... A keby len tie! Iné rozprávky sú zo samých jednoslabičných slov, iné, skoro podľa starej slovnéj hry na Holku modrookú, majú len jednu samohlásku: Strapatá Marka — aha a! Obor Voloočko — oho, toho o! Ako sa to Štefanovi Moravčíkovi podarilo? Prezradil iba, že mal pomocníka, výmyselníka menom Adam. ADAM V ŠKOLE NESEDEL — a tak sa volá i knižka, ďalšia z edície Poslušné písmenká.

MAGDA BALOGHOVÁ

## Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež.

Adresa redakcie: 815 19 Bratislava, Suvorovova 3. Telefón 523 26. Šéfredaktor

Začiatkom decembra sa v Prahe stretli zástupcovia Mladých liet a Albatrosu. Rozprávali sa o spolupráci pri vydávaní kníh a pri ich propagácii. Dohodli sa napríklad, že v marci pripraví spoločnú výstavu svojich kníh. Výstava bude v Dome slovenskej kultúry v Prahe a bude obsahovať najnovšie pôvodné tituly oboch vydavateľstiev, ako aj preklady z češtiny do slovenčiny a naopak. Pražské deti sa okrem toho budú môcť stretnúť na besede so známymi autormi — spisovateľom Danielom Hevierom, maliarom Svetozárom Mydlom, básnikom Jířim Žáčkom.

Od konca januára do konca februára je v predajni Detskej knihy na Hurbanovom námestí v Bratislave inštalovaná výstava kníh Mladých liet. Tlačová redakcia vydavateľstva ju pripravila k 40. výročiu Víťazného februára. Okrem nových kníh sú na nej i najvýznamnejšie tituly za celé — takmer štyridsaťročné — obdobie sústredného vydávania detských kníh na Slovensku.

Začiatkom decembra odletela na skusy do Moskvy Vlasta Ballová, vedúca prekladovej redakcie Mladých liet. Vo vydavateľstve Detskaja literatura sa povypytovala, aké knihy tam práve vydávajú a chystajú, ktoré z nich sú najlepšie — také, že by si zaslúžili vyjsť aj v slovenskom preklade. Zavítala i do vydavateľstva Raduga, ktoré pripravuje knihy pre zahraničie; pre slovenských čitateľov teraz vydáva ruskú rozprávku Koník hrbáčik.

Ján Turan, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do

# Zápisník Slniečka

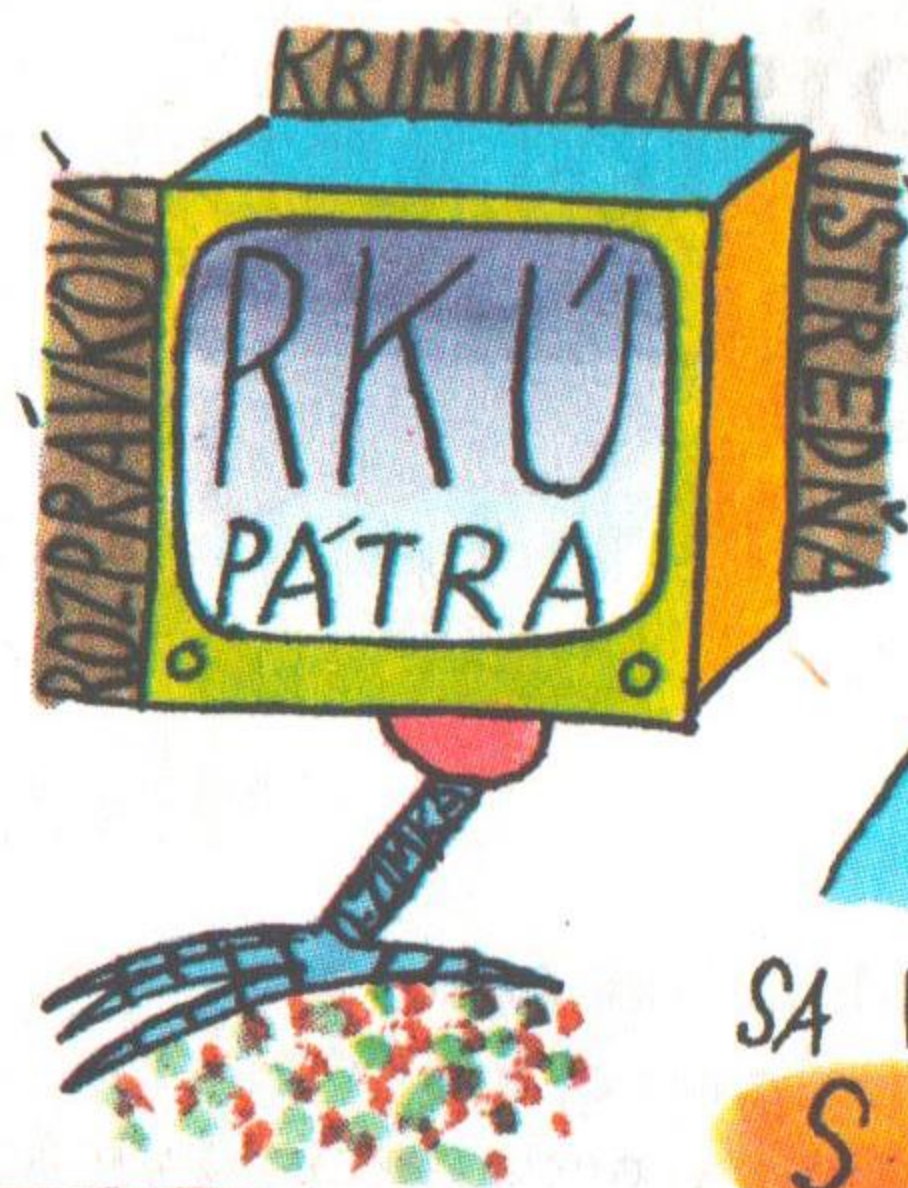
Môj dom na kolesách — to je názov zaujímavej knihy zo zákulisia cirkusu, ktorá nedávno vyšla v Mladých letách. Jej autorka Natália Durovová pochádza z rodiny, ktorej život sa už celé generácie krúti okolo cirkusu. Natália bola cvičiteľkou cirkusových umelcov. Pretože má aj dobré literárne schopnosti, napísala nevšednú knihu, z ktorej cítiť dôvernú znalosť cirkusového prostredia i veľkú lásku k zvieratám.


Dňa 12. II. 1988 si pripomíname nedežité osemdesiate narodeniny slovenského maliara a ilustrátora Emila Makovického (zomrel 25. XII. 1986). Jeho meno sa spája najmä s časopisom Slniečko, ktoré ilustroval v rokoch 1942—46. Za knižnú i časopiseckú ilustrátorskú činnosť mu udelil prezident ČSSR vyznamenanie „Za vynikajúcu prácu“.

23. februára si pripomenieme osemdesiate piate narodeniny novinára Juliusa Fučíka, ktorého popravili nacisti 8. septembra 1943 v Berlíne. Z jeho tvorby je najznámejšia kniha Reportáž spod šibenice, ktorá bola preložená do vyše 80 jazykov.

zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače, Gottwaldovo nám. 6, 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.





**Sniežkári!** NEZAPCHÁVAJTE SI UŠI. TO PRÍŠERNÉ MRAVČANIE, KTORÉ SA OZÝVA NOC ČO NOC PO STRECHÁCH ZALIATÝCH MESAČNÝM SVITOM, VYDÁVA ON. HĽADANÝ DELIKVENT... 

Sledujeme ho od ~~Plešeného vrchu.~~  
KDE SA PIESOK LIAL,  
PREPLÁVAL A KDE  
SA VODA SYPALA, ZANECHAL  
**S-T-O-P-Y.**



**Čarodejník:**  
AKO SLON (PRVÝ VÝSTUP)  
AKO MYŠ (POSLEDNÝ VÝSTUP)

ZJEDOL POSLEDNÉHO ČARODEJNÍKA V KRAĽOVSTVE. ŠKODA. MAL NA STAROSTI KRAĽOVSKÚ POKLADNICU. ABY BOLA STÁLE plná...  
**SKUTOČNOSŤ**  
JE TAKÁ, ŽE NIET ANI ČARODEJA, ANI DUKATOV...

Obyvatelov Rozprávkovej krajiny presviedčal, že ročky, lísky, lány obilia a levy, patria obuvníkovi J.R. a nie kráľovi. Dokonca sa pokúsil promenovať krajinu na TOPÁNKOVO.



ZÁMOK, KDE EXPERIMENTOVAL ČARODEJNÍK, PRETĽENIL NA FABRIKU NA VÝROBU TOPÁNKOV.



PÁCHATEĽ VYRÁSTAL V OBUVNÍCKEJ DIELNI, KDE MYŠI DÁVALI DOBRÚ NOC. Z NIČOHO NIČ SI ZMYSLEL, ŽE OŽENÍ SVOJHO PĀNA, OBUVNÍCKEHO TOVARIŠA J.R., ZA PRINCEZNU.

Predpokladne čiermy, ktoré nosí, má neustále kablatené...

AK MU NAPADNE MYŠLIENKA, MYŠ ZOZERIE A LIENKU PUSTÍ...

AK HO ZA VAŠEJ POMOCI DOLAPÍME, POŠLEME HO ZA TREST NA ATLETICKE PRETEKY. TAM SI TO ODSKÁČE...

